Ұлыстың Ұлы күні құтты болсын!

Алатау

Қоғамдық-саяси газет / Общественно-политическая газета

Газет 2000 жылдан шыға бастады

№ 11-12 (1118-1119)

17.03.2023

alatau_offset@mail.ru
alatau.aqparat
alatau_gazeti

ЖЫЛ БАСЫ

ЖАҚСЫ ТІЛЕУДІҢ, ҚАЙТА ТҮЛЕУДІҢ МЕРЕКЕСІ

Қазіргі кезде ғалымдар Наурыз мейрамының шығу негізін өте ертеден қалыптасқан халықтың күнделікті тұрмыс жағдайымен байланыстыра түсіндіреді. Наурыз күні жақсылық пен жамандықтың, күн мен түннің, суық пен жылының, қайырымдылық пен қатыгездіктің, қыс пен жаздың бір-бірімен алмасатын адам баласының өзіне де құт-береке, ырыс-қазына, яғни жалпы жақсылық атаулының кеңінен орын ала бастаған күні деп ұйғарылады. Сондықтан бұл күнді халқымыз көбіне Ұлыстың Ұлы күні деп атайды.

Жалпы бұл мерекені біреулер парсыша атына қарап өзгеге телігенмен, бұл күннің түркілік тамыры тым тереңде жатыр. Көне түріктер алғашқы адам көктем күні жаратылған деп сенген. Көктемнің түбірі «көктің» аспан және тәңірі сөздерімен синоним екені белгілі. Сондықтан, жер мен суды кие тұтып, көкке тағзым етіп, тұрмыстіршілікпен тығыз байланысқан,

НАУРЫЗ – ЕСТЕ ЖОҚ ЫҚЫЛЫМ ЗАМАННАН БЕРІ ҮЗІЛМЕЙ ЖАЛҒАСЫП КЕЛЕТІН ТӨЛ МЕРЕКЕМІЗ, ЖАҢА ЖЫЛЫМЫЗ. ҚАЗАҚ ӘДЕБИЕТІНІҢ ЖАРЫҚ ЖҰЛДЫЗЫ МАҒЖАН ЖҰМАБАЕВ ӨЗІНІҢ ЖАЗБАСЫНДА «...ҚАЗАҚТЫҢ НАУРЫЗЫ – ДІН МЕЙРАМЫ ЕМЕС, ТҰРМЫС МЕЙРАМЫ, ШАРУАШЫЛЫҚ МЕЙРАМЫ. БҰЛ МЕЙРАМДЫ ДҰРЫСТАП ӨТКІЗУ КЕРЕК» ДЕГЕН ЕДІ.

табиғатпен етене егіз өскен көшпелі ел жержаһан жаңарып, жаңғырған сәтті Ұлыстың Ұлы күніне балаған. Бұл орайда көшін жұлдыздарға қарап белгілеген бағзы бабалардың күн мен түннің теңелер күнін дәл болжап білгеніне таң қалудың реті жоқ. Ал, кейбір деректер наурыз Зәрдүш заманында Орталық Азиядан парсыға жеткен десе, Фирдоуси әйгілі еңбегінде осы күні Жәмшид Әзербайжан жеріне келген екен дейді. Осы деректерді алға тартқан Әбу Райхан әл-Бируни түрік жұртының наурызды «жаңа күн» деп тойлайтынын айтады. Қалай болғанда да, әз-Наурыздың түркілік күнтізбемен қатысы бары анық.

Қазақстанда бұл мейрамға ерекше көңіл бөлінген, себебі ол елімізде өмір сүріп жатқан сан халыққа ортақ мереке. Наурыз мемлекет қолдауымен тойланады, демалыс жарияланып, барлық қала мен елдімекендер үлкен дүбірлі той орталығына айналады.

Жақсы тілеудің, қайта түлеудің мерекесі – Ұлыстың ұлы күні құтты болсын! Ұлыс оң, ақ мол болсын, ағайын!

ӨЗ ТІЛШІМІЗ

АҢДАТПА

ПРОЕКТ ЗАКОНА 3-стр.

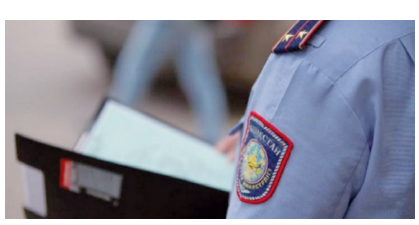

НОВЫЕ ШТРАФЫ ДЛЯ ВОДИТЕЛЕЙ ХОТЯТ ВВЕСТИ

ЖЫЛ БАСЫ 5-бет

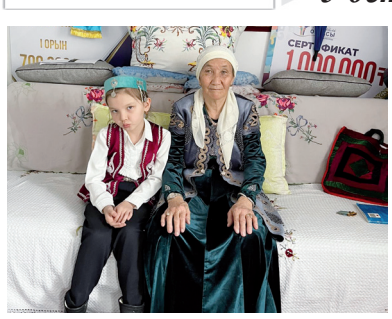

САМАРҚАННЫҢ КӨК ТАСЫ ЖІБІГЕН КҮН

ЕСТЕЛІК 8-бет

АРДА АЗАМАТТАР ЖАЙЛЫ СЫР

ПОЭЗИЯ 13-бет

ҚОҒАМНЫҢ ҚОРДАЛАНҒАН УЫН ЖҰТЫП

Қабанбай батыр көшесі, 32
Тел.: 41-11-42, 41-11-70. Факс: 41-09-29.
E-mail: alatau_offset@mail.ru, www.alatau.kz@mail.ru

САЙЛАУ-2023

ЖҰРТШЫЛЫҚТЫ ТЫҢДАДЫ

«Respublica» партиясы атынан Жетісу облыстық мәслихаты депутаттығына бір мандатты сайлау округі бойынша кандидат Жанәбіл Ахметұлы Текелі қаласының тұрғындарымен кездесу өткіз-се, партияның облыстық филиалының мүшелері «Artsport» өкілдерімен кездесіп, балалардың спортпен айналасуына қолайлы жағдай жасау сынды мәселені қозғады.

Сонымен қатар, партияның негізгі идеясы, оның алға қойған мақсат-міндеттері айтылып, жиынға қатысушыларға арнайы таратпа материалдары мен брошюралар берілді.

Сондай-ақ, облыс орталығы Талдықорған, Текелі қалаларындағы орталық базардағы сауда орталықтарында үгіт-насихат жұмыстарын жүргізген партия белсенділері шағын және орта кәсіпкерлік өкілдеріне және өзін-өзі жұмыспен қамтушы азаматтарға сайлау-алды бағдарламаның басым бағыттарын таныстырып, көпшілікті толғандырған сауалдардың жауабын бірге қарастырды.

Атап айтқанда, облыстық мәслихатқа кандидаттар Ерлан Андаспаев пен Гүлназ Мұстафа жергілікті жұртшылыққа биылғы сайлаудың ерекшелігін түсіндіріп, көпшіліктің көңілін алаңдатқан тақырыптарды талқылады.

САУАЛ – БІЗДЕН, ЖАУАП – СІЗДЕН

Талдықорған қаласындағы Шоқан Уәлиханов көшесінің тұрғындары аялдама бекеті жоқ деп арыздануда. Адамдар қоғамдық көлікті күту үшін жаз бойы аптап ыстықта, қыс бойы аязда тұруға мәжбүрміз деп редакциямызға хабарласып, шағымдарын айтты.

КӨЛІК КҮТІП АЯЛДАҒАН ЖАҢҒА АЯЛДАМА КЕРЕК

«Бізде аялдаманың аты ғана бар, заты жоқ. Жаз-да күн ыстықта көлеңке таппай кетеміз. Көктем кел-генде тіпті қиын. Жауын екі - үш күн тоқтамай жауа-тын күндер болады. Сол кезде не істеріміз білмейміз. Біздің көшеден тек №12 автобус қатынайды. Бір ғана автобус жүргендіктен 15-20 минут күтуге мәжбүрміз. Сол уақытта буыны сырқырап, аяғы ауыратын үлкен кісілерге отыратын орындықта жоқ», – дейді тұрғындар.

Бұған қатысты «Талдықорған қаласының жолаушы-лар көлігі және автомобиль жолдары бөлімі» ММ-нің бөлім басшысы Қанат Хамитжанов былай дейді.

– Уәлиханов көшесіне 2019-2020 жылы 3,9 шақырым құрайтын жолға күрделі жөндеу жұмыстары жүргізілді. Мердігер ұйым «Высотник» ЖШС-гі. Жоба-сметалық құжаттамада аялдама кешендерін орнату қарастырылмаған, өйткені осы көшедегі салынған үйлер жолға жақын орналасқан. Аталған көшеде 5.12 «Аялдама орны» жол белгілері орнатылған.

Қазіргі кезде Талдықорған қаласы бойынша 288 аял-дама кешені бар. 2021-2022 жылы қосымша 22 аялдама кешені орнатылды.

Биылғы жылға аялдама кешендерін орнату бойынша жоба-сметалық құжаттамасын әзірлеу үшін қаражат сұратылатын болады. Жеке тұрғын үй иелері аялдама кешенін салуға жер телімін бөліп беруге келісім бергенде ғана орнатылатын болады.

ДАНАЛЫҚ БЕЙСЕНБІ

МЕКТЕБІНДЕ НЕ ЖАҢАЛЫҚ?

ТАЛДЫҚОРҒАН ҚАЛАСЫНДАҒЫ НАЗАРБАЕВ ЗИЯТКЕРЛІК МЕКТЕБІНІҢ «ДАНАЛЫҚ БЕЙСЕНБІ» ЖОБАСЫ АЯСЫНДА UBS ШВЕЙЦАРИЯЛЫҚ БАНКІНІҢ ҚАРЖЫ ТАЛДАУШЫСЫ АРАЙЛЫМ АМАНЖОЛҚЫЗЫМЕН КЕЗДЕСУ ӨТТІ.

«Даналық бейсенбінің» қонағы өз кәсібі, жалпы қаржы әлемі туралы сөз қозғады. Сонымен қатар ол оқушыларға Польшадағы өмірі мен кәсібі туралы айтып берді, қаржы әлемінде танымал компаниялар мен корпорацияларда қалай тәжірибе алуға болатынын көрсетті.

Кездесуде оқушыларды Қазақстан мен Польша арасындағы корпоративтік мәдениеттің айырмашылығы қызықтырды. Өз кезегінде «Даналық бейсенбі» қонағы Арайлым Аманжолқызы Қазақстанның жетекші мамандарының өте қарапайым екенін, ал шетелде жұмыс іздеушілер еңбегін барынша асырып көрсетуден қорықпайтынын айтты.

Арайлым Аманжолқызы Польшада, Люблин қаласында бакалавриат пен ма-гистратураны бітірген. Еңбек жолын американдық «City Bank» банкінде бастады, қазір ол UBS швейцариялық банкінің Люксембург филиалында жұмыс істейді.

«АЛАТАУ-АҚПАРАТ»

БІЛІМ

МАТЕМАТИКА АҚЫЛ ОЙДЫ ДАМЫТАДЫ

МАТЕМАТИКА АДАМНЫҢ ИНТЕЛЕКТУАЛ-ДЫ ҚАБІЛЕТІН ДАМЫТАДЫ. ИНТЕЛЕКТУАЛ-ДЫ ҚАБІЛЕТТЕРДІ ДАМЫТУ ҮШІН ҚИЫН ЕСЕП-ТЕР ЖИНАҒЫН АЛЫП ШЫҒАРУ МІНДЕТТІ ЕМЕС, МАТЕМАТИКАЛЫҚ ӘДІСТЕР ҚОЛДАНЫЛАТЫН ЛОГИКАЛЫҚ СӨЗ ЖҰМБАҚТАРДЫ ШЕШІП, ИНТЕЛЕК-ТУАЛДЫ ОЙЫНДАРДЫ ОЙНАУҒА БОЛАДЫ.

Математиканың тағы бір құдіреті – онымен шұғылданған адамның бойында осы айырықша қабілеттердің біртіндеп қалыптасуына үлкен септігін тигізеді. Математика адам-ды ой еңбегіне тәрбиелейді. Сондықтан математика-дан қашпай, оны сүю керек. Бұл математиканы оқуға дайындықтың ең алғы шарты. Есептердің шешімін таба отырып – баланың ойлау жүйесінің дамуына ықпал етіп, өмірдің кез келген жағдайында дұрыс шешім таба алуға тәрбиелейді.

Математика және нақты ғылымдар адамзаттың ақыл-ойының дамуына үлкен үлесін тигізеді. Ақыл-ойы дамыған адамдар жаңа технологиялар ойлап тауып, адамзаттың өмір сүру жағдайын жақсартады. Ал жақсы математиктер, технологтар абстрактілі әлемге кіріп кетіп, нақты әлеммен байланыс үзіп алып жатады. Барлық «жақсы» нәрселердің өз мөлшерінде болғаны абзал. Ежелгі математик тұлғалар өлең де жазған. Мысалы Омар Һаям, әл-Фараби, Ұлықбек, тіпті XIX ғасырдағы Софья Ковалевская,... тіпті, Вейерштрасстың «Математик – ақын болмаса, белгілі бір жетістікке жете алмайды» деген сөздері де бар.

Гаухар СИБАЕВА,
Екіаша орта мектебінің математика және физика пәнінің мұғалімі.

Наурыз

НАУРЫЗ МЕЙРАМЫ – ЕЖЕЛГІ ЗАМАННАН ҚАЛЫПТАСҚАН ЖЫЛ БАСТАУ МЕЙРАМЫ. ҚАЗІРГІ КҮНТІЗБЕ БОЙЫНША (НАУРЫЗДЫҢ 22) КҮН МЕН ТҮННІҢ ТЕҢЕСУІ КЕЗІНЕ КЕЛЕДІ. «НАУРЫЗ» СӨЗІ ПАРСЫ ТІЛІНЕН АУДАРҒАНДА «ЖАҢА КҮН» ДЕГЕН МАҒЫНАНЫ БЕРЕДІ.

ТАТУЛЫҚТЫ ТИЯНАҚТАЙТЫН МЕРЕКЕ

Наурыз – жылдың бірінші күні, жыл басы, көктемнің алғашқы айы. Ата-бабаларымыз Наурыз мерекесі күнін табиғаттың айрықша белгілерін ескере отырып белгілеген. Наурыз айын ерекше қасиеті бар ай ретінде бағалаған. Ата бабаларымыз бұл күнді неліктен жыл басы деп есептеген. Өйткені, қыстың соңы, көктемнің басы жыл құстары келе бастайды.Сол себептен де табиғаттың тылсымы мен ғалам ғажайыптарын терең ұғына білген ата-бабаларымыз бұл күнді Жыл басы деп есептеген екен.

Жұртшылықтың жарқын мейрамына ай-налған дәстүрлі Наурыз шығыс елдері үш-ін бірліктің, татулықтың, еңбектің, ізгіліктің, бақыттың мерекесі ретінде тойланған. Сондықтан да болар, бұл күні шаттанбай-тын, қуанбайтын, мейірленбейтін адам бол-маған. Қазақ халқы да Наурыз мерекесін айрықша бағалап, оны жыл сайын той-лап отыруды салт-дәстүрге айландыр-ған. Ұлыстың ұлы күні жұмыс істемейді, іс бастамайды, ешкімді ренжітпейді, өзі де ренжімейді, дауыс көтермейді, әбес сөйлемейді, шарап ішпейді, құрбандық шалмайды. Бұл күні барлық даланы Қызыр ата аралайды деп үйінің есігін ашып отыра-ды. Жастар үлкен кісілерден бата сұрайды, жігіттер қыздарға сый-сияпат жасайды. Ренжісіп қалған азаматтар бір-бірінен кешірім сұрап, татуласатын болған. Сайып келгенде, татулықты тиянақтайтын төл мереке.

Деректерге сүйенсек, қазақ ұлысы бо-лып қалыптасқалы Наурыз тойы ешбір қазақ хандығында елеусіз қалған емес көрінеді. Қайта қазақ ұлтының ең ұлы мерекесінің бірі болып тойланып келді. Және бұл ту-ралы көптеген деректерді келтіруге бола-ды. Жалпы «Самарқанның көк тасы жібіген күн» қазақ даласы үшін құт-берекенің басы. Ол – қамқорлықтың, мейірімнің айы болған Наурызды ізгі тілек, ізетті қамқорлықпен қарсы алу еді. Бұл дегеніміз ошақтың үш бұтындай болған ұлыстың кем-кетігін толты-ру, аш-жалаңашын тойындыру еді. Наурыз мерекесін қазақ халқы «Армысың, Өз Нау-рыз», «Өз болмай, мәз болмас» деп қарсы алған, оны қаһарлы қыстан аман-есен шығып, күн нұрына бөленіп, жаңа жылды қарсы алу мерекесі ретінде атап өтеді.

Гүлнәр САДЫҚОВА,
Жетісу облысы МАЭС-ның бас маманы.

Қабанбай батыр көшесі, 32
Тел: 41-11-42, 41-11-70. Факс: 41-09-29.
E-mail: alatau_offset@mail.ru, www.alatau.kz@mail.ru

ЗДОРОВЬЕ

О БОРЬБЕ С ЭПИДЕМИЯМИ XX ВЕКА НА ТЕРРИТОРИИ ЖЕТЫСУ

«МЕРОПРИЯТИЯ ПО БОРЬБЕ С ЭПИДЕМИЯМИ XX ВЕКА НА ТЕРРИТОРИИ ЖЕТЫСУ В АРХИВНЫХ МАТЕРИАЛАХ».

Смертоносные эпидемии различных инфекционных заболеваний очень часто наблюдались во все времена истории человечества. Потери достигали «энное» количество человеческих жертв, а иногда выявить данные было невозможно или они умалчивались. Болезни в частности как чума, холера уносила жизни нескольких поколений, жителей целых аулов и городов.

Борьба с болезнями была эффективна в том случае, когда велась работа по улучшению общих санитарных условий путем организации постоянных больниц и санитарных учреждений, борьба с бедностью и недоеданием, условия соблюдения пастеризации, чистая питьевая вода. В одной только Жетысуйской губернии и Верненском уезде Семиреченской губернии страдали от голода около 220 тысяч человек. («Ашаршылық қасіреті». С. Смагулова).

Правительство предпринимало меры по издательству разъяснительной литературы, повышение жалований врачам и страхование их жизни, так - как находясь на переднем плане борьбы с заболеванием, они принимают первый удар, были случаи заражения и смертности медработников.

Наряду с этим проводились противочумные съезды, заседания врачебно - санитарного совета, на повестке дня которых ставились вопросы о принятии мер борьбы с эпидемией, заготовки противочумных препаратов, оборудование дезинфекционных камер, изоляционных и чумных пунктов.

В Семиречье до революции не было значительного отдела здравоохранения. В 1800-х годах было 2 больницы на 38 коек, 18 врачебных учреждений и участков, 5 аптек. (Ж.Майтжан, А.Меңіс, С.Жансеңгіров. Баршаға бақыт сыйлаған. 2005. с.87).

Российская империя не была заинтересована в оказании медицинской помощи народу Казахстана. В 1916 году население Гавриловки составляло 65 тыс. человек на одного врача, в районах имелась больница только на 6 коек.

Жители Капальского, Лепсинского уездов страдали от острой нехватки медицинских кадров и медикаментов. В связи со сложившимися обстоятельствами, в борьбе с инфекционными заболеваниями ...предполагалось организовать врачебно - санитарную работу отделов здравоохранения, по указанным уездам, следующим образом. Особое внимание было уделено зданиям и помещениям в больших и малых церквях, мечетях, где часто проводились различные религиозные обряды, их правильному оборудованию и санитарии.

В стране преобладали инфекционные формы таких заболеваний как малярия, туберкулез, сыпной тиф, оспа.

Также в 1918 году исполкомом депутатов трудящихся - бедных красноармейцев, организованным в Капальском уезде, было открыто первостепенное отделение здравоохранения, которое взяло на себя одну из важнейших задач повестки дня - экстренную борьбу с инфекционными заболеваниями. Но этому мешала нехватка медицинских кадров, лекарств. По данному поводу в материалах областного архива есть циркуляр «Всем Здравотделам» по принятию необходимых мер: «В виду возможности занесения холеры в Туркистанскую область отделам санитарного - просвещения, провести разъяснительную работу среди населения. Провести собрания в профсоюзных организациях и подготовить людей к немедленному прививанию от холеры». (АОА. Ф.174,д.№ 46. с.23)

14 декабря 1919 году Семиреченским областным отделом продовольствия и организованной комиссией по финансовому розыску было проведено совместное совещание, на котором были определены конкретные меры: об увеличении размера продовольствия на душу населения, увеличении открытия столовых по сниженным ценам. Также было принято создание больницы для заразных больных на 200 коек, в разных местах уезда утвердить о выделении необходимого медико - санитарного имущества и медицинского персонала из военного ведомства в распоряжение гражданских медико - санитарных организаций. Туркдив обязали выделить для Лепсинского уезда четыре ветеринарных врача, столько же фельдшеров и необходимое ветеринарное имущество. (АОАФ.174,д.№ 46. с.21) из документов видно насколько серьезно было положение в уездах в борьбе с инфекционными болезнями. В те годы и Общество Красного Креста всячески пыталось поддерживать население, обеспечивая бесплатной едой и медикаментами.

В протоколе объединенного заседания с представителями медико-санитарных организаций Лепсинского и Северо - Восточной части Капальского уездов, отмечается, дать общую характеристику о социально-экономическом положении данных организаций в случае эпидемии.

В документах комиссии при комитете по чрезвычайным ситуациям при революционном комитете Капальской уездной армии от 13 мая 1920 г. в Капальском и Лепсинском уездах записано: восстановление врачебно-санитарных отделений, необходимых для борьбы с наиболее распространенным заболеванием среди населения - инфекционным сыпным тифом. От станции Сарканд при Капальском уезде - 15, в г. Капале решено открыть лечебное место на 10 коек.

В архивных материалах даны сведения о количестве лечебных заведений по Джаркентскому уезду, извещения о наведении порядка в городе, о съездах медработников о открытиях курсов младших медработников (АОА г.Талдыкорган. Ф.1139. о 1. д. 54. приказ № 7).

О недостатке медицинских учреждений подтверждают сведения врачей - в 1920 году население Талдыкорганского уезда достигло 16 тыс. человек, обеспечение населения медицинским осмотром было крайне не достаточно. В лечебных учреждениях были выявлены недостатки в обеспечении теплом и нижним бельем. (Ж.Майтжан, А.Меңіс, С.Жансеңгіров. Баршаға бақыт сыйлаған. 2005. с.91).

Так - как заразные болезни испытывали людей и раньше, о наличии у населения гигиенических знаний, о том, что это была научная основа профилактики заболеваний, свидетельствуют труды выдающегося ученого Абу Али ибн - Синны. Автор «Канона» писал о существовании невидимых для глаза возбудителей заболеваний, передающихся человеку не только через воду, но и через воздух.

Через столетия учение о инфекционных заболеваниях, определенных ученым без микроскопа, утвердилось. Определились признаки, пути распространения, методы лечения, профилактика и защита от них. Ученый впервые правильно отличил признаки чумы и холеры, требовал обязательной изоляции. Также он говорит о значении соблюдения гигиены окружающей среды (Атабаев Ш.Т., Бабаходжаев Н.К., Ильинский И.И. Гигиенические взгляды Абу Али ибн – Синны).

Неотъемлемой частью быта казахов была медико-санитарная чистота, соблюдение гигиенических требований, особенно в период распространения эпидемии. Больные были вынуждены прибегать к помощи целителей, которые также использовали методы изоляции и лечили больных отдельно, сжигали имущество и трупы пороженного болезнью, покидали раннее населенные пункты и т.д. В наблюдениях врачей того периода встречаются сведения о лечении кисло – молочным продуктом - кумысом.

Крупная эпидемия холеры в 1922 году была в Семиреченской области, где из 3 395 заболевших 2533 умерли.

О профилактических мерах предупреждения болезни свидетельствует документ - выписка из протокола заседания Президиума Облисполкома Лепсинского уезда о выделении средств в размере 100000 рублей на борьбу с холерой, за подписью делопроизводителя. (АОА.Ф.174,д.№ 46. с.36). Санитарные врачи фиксировали жертвы эпидемии ежедневно.

В случае эпидемии были организованы летучие отряды, организационная структура которых постоянно совершенствовалась, их деятельность проходила в чрезвычайно тяжелых условиях. В составе летучего отряда были фельдшеры, санитары, кучеры, повара, кладовщик, писарь, дезинфекторы, служители.

Для борьбы с болезнями принимались и меры вакцинации. Первый прививочный пункт был организован доктором Л.И.Марголиным. Всего для бесплатного производства противочумных прививок населению, было открыто 6 таких пунктов. Прививки проводились чаще всего по комбинированному способу, такой способ прививания нашел отражения и в период пандемии «COVID -19» 2019-2022 годах.

Как уже говорилась, на ряду с холерой распространялась и оспа. В одном из докладов Алма-Атинскому уездному врачу сообщается, что в урочище «Асы» куда откочевали туземцы - кочевники... требуется провести оспопрививательную компанию. Также сообщается, что не все кочевники желают получить прививку. Дана статистика о смерности в разрезе.

В произведении «Шипагерлик баян» О.Тилеугабылулы еще в XV веке даны материалы о изобретении вакцины против оспы, но так - как книга была затерена, славу позднее получили изобретатели Европы.

Оспопрививание в уездах Семиреченской области проводилось добровольно; всего в Семиреченской области было 82 оспопрививателя, которые выполняли большую работу. (ЦГА РК, Ф.44, оп. 1, д. 48251. - л.9-11 в данном фонде материалы с 1866-1903).

В Талдыкургане и Сарканде действовали «Пастеровские прививочные пункты», которые получали указания делать прививки всем рабочим Северной и Южной частей Турксиба (ЦГА НТД РК. Ф. 85. Оп. 1–6. Д. 52. Л. 19–20. с.681).

В проекте борьбы с эпидемией холеры отмечены определенные пункты предусматривающие изоляцию больных в специально оборудованных заразных бараках с числом кроватей в соответствии с силой эпидемии, с достаточным числом ухаживающих, производить амбулаторный прием и т.д. (АОА.Ф.174, д.№ 56. с.8).

На борьбу с болезнями уделялось немало средств. В примерной ведомости расходов на организацию I-го противомалярного летучего отряда в месяц одному врачу выплачивалось 2030 рублей, в год 24360 рублей. У него был помощник, сестра милосердия, два санитара, четыре рабочих, два конюха. В общем за год на весь персонал израсходовано 1677712 рублей. (АОА. Ф.174, д.№ 56. с.43).

По данным Департамента здравоохранения г.Москвы - холера бушевала в мире на протяжении примерно 100 лет. За это время случилось целых три вспышки заболевания. Первая вспышка 1816-1826 гг. в Европе и Азии унесла не менее 100 000 жизней, вторая в 1829-1851 гг. была не менее смертоносной и затронула ещё и Северную Америку. А самой масштабной стала третья пандемия 1852-1860 гг., жертвами которой стали более 1 000 000 человек.

Человечество испытало и три этапа пандемии чумы. Третья пандемия чумы, 1855-1960 гг. продолжавшая свой смертоносный поход по планете и затянувшаяся на несколько десятков лет, распространилось на все обитаемые человеком континенты. До сих пор точно неизвестно количество унесенных жизней, однако, ученые утверждают, что только в Китае и Индии чума унесла жизни не менее 12 000 000 человек.

И сегодня весь мир борется с короновирусом, в борьбе с болезнью предпринимаются определенные меры.

Р. ЕСЕНБАЕВА,
С.н.с. историко-краеведческого музея им. Мұхамеджана Тынышбайұлы.

К СВЕДЕНИЮ ЖИТЕЛЕЙ!

Жителей города Талдыкорган предупреждаем, что Талдыкорганским КГУ лесного хозяйства будет проводится контрольный отжог в лесном квартале 1, выдела 4 длиной 200 метров, шириной 10 метров, в квартале 1, выдела 18 длиной 150 метров, шириной 20 метров, в квартале 8 общей площадю 0,9 га. Время проведения отжога с 24 по 28 марта под присмотром работников лесного хозяйства Талдыкорганского КГУ.

О. ЖАНГАЗИН,
лесничий Каратальского лесничества.

Қабанбай батыр көшесі, 32
Тел.: 41-11-42, 41-11-70. Факс: 41-09-29.
E-mail: alatau_offset@mail.ru, www.alatau.kz@mail.ru

ТӨТЕНШЕ ЖАҒДАЙ

КӨКТЕМГІ ТАСҚЫН АЛАҢДАТЫП ТҰР

Оңтүстік өңірлерде биыл қыс жайлы болды дегенімен солтүстікте қыс боран болып, қар қалың түсті. Аяздың қатты болғаны соншалық, Павлодар қаласы мен Шығыс Қазақстан облыстарында жылу жүйелері жарылып, қыстың көзі қырауда тұрғындар аяз құрсауында қалды. Бірде қар жауып, аратұра күн жылынған Түркістан облысыда сары аязда топан су астында қалды. Көктем шығып, күн көзі жылынғалы еріген қармен дүркін-дүркін жауған нөсерден елге төнген қауіп-қатер артты.

Республика бойынша, тау бөктерлері мен ойдағы қардың еріп, елді мекендерге қауіп төндіріп тұрғаны қарапайым халықпен жергілікті биліктің көңілін алаңдатып тұр. Сақтық шаралары туралы жиі-жиі дабыл қаққан төтенше жағдайлар департаменті апаттың алдын алуда, техникаларын сайлапта қойған. Апаттың айтып келмейтінін күні бұрын ескерген абзал. Болмаса Жетісу облысындағы «Қызылағаш» оқиғасы қайта қайталануы мүмкін. Салғырттықтың кесірі орны толмас өкініштерге алып баратынын осы «Қызылағаш қырғыны» айғақтап беріп еді ғой. Әңгімемізде Алматы мен Жетісу облыстарындағы қауіппен шектелмей, жалпы республика бойынша ой қозғамақпыз.

Қызылорда облысы, Қармақшы ауданындағы Қызылтам ауылының іргесіндегі қауіпті аймақта Сырдария өзенінің арнасынан асып кеткені жайлы ақпарат ғаламтор желілерінде тараған болатын. Осыған байланысты облыстық маңызы бар Жалағаш-Жосалы жолы уақытша жабылды. Демек күн көзі күрт ыситын болса, тез еріген қар суы бас бермей елді мекендерді басып қалу қауіпі бар екенін жергілікті билік ескеруі тиіс. Ауыл тұрғындары да аулаларындағы арықтардың астын тазалап, аққан судың кедергісіз өтіп кетуі үшін жол ашулары тиіс.

Сыр еліндегі, Сырдария өзені арқылы секундына 778 текше метр су ағып жатыр екен. Жергілікті билік арнайы шарада өзеннің Жаңақорған, Шиелі аудандары, Қызылорда қаласы, сондай-ақ, солтүстік аудандары - Сырдария және Жалағаш учаскелері қауіпсіз етілді дейді. Алтыншы наурызда болған оқиға жайлы әкімдік өкілдері *«Қармақшы ауданындағы Қызылтам ауылы маңындағы қауіпті учаскеде өзен арнасынан асып кетті. Осыған байланысты аудандық маңызы бар Жалағаш–Жосалы (Жосалы ауылынан 43 шақырым, Жалағаш ауылынан 31 шақырым, Далдабай мен Қызылтам елді мекендері арасындағы) жолы уақытша жабылды»,* – дейді. Қызылорда облысын арнасынан асқан өзен суы алаңдатса, Алматы облысында қар көшкіні жолдарды басып қалған. *«Еңбекшіқазақ ауданында Есік көліне баратын тас жолдың 13-ші шақырымында қар көшкіні жүріп, жолды жауып қалды»,* - деп хабарлады «Қазселденқорғау» мемлекеттік мекемесінің баспасөз қызметі. Олардың айтуынша түскен қардың көлемі – 175 текше метр. «*Қар массасы аудан орталығынан Есік көліне апаратын жолдың бір бөлігін жауып тастаған. Зардап шеккендер мен қаза тапқандар жоқ. Қар көшкіні түнде жауған жауын-шашын мен жылымықтың салдарынан өздігінен түскен»*, – дейді «Қазселденқорғау» ММ-нің баспасөз қызметі. Ауа райының бірде жылып, бірде жаңбырлы болуы тау бөктерлеріндегі қардың көшкінге ұласуы тосын апаттың аяқ асты екенін көрсетуде. Біз осы оқиғаларға қатысты Жетісу облысы Төтенше жағдайлар департаментінің баспасөз өкілдеріне хабарласқанымызда облыстағы өзендердің су деңгейі көтеріліп жатыр деген болатын. Бұған бірнеше күн бойы қардың қарқынды еруі, күндізгі және түнгі уақытта ауа температурасының күрт жоғарылауы, сондай-ақ жауын-шашынның салдарынан еріген қар және жаңбыр суының себеп болғанын айтуда.

Су тасқыны жағдайлары Кербұлақ, Алакөл, Ескелді аудандарында тіркелді. Кербұлақ ауданының елді мекендерінің басым бөлігі тау бөктерінде орналасқандықтан, биыл қар көп түскен. Қыста қар жамылғысының биіктігі 100 смге дейін жеткен. «*Соңғы бірнеше күнде аудандағы температура фоны 10-15 градусқа дейін көтерілді. Сонымен қатар түнгі уақытта да температура нөлден жоғары болып тұр сондықтан қар тез еруде. 7 наурызда Кербұлақ ауданында «Малайсары-Сарыөзек» облыстық маңызы бар автожол төсемін еріген қар суы шайды. Автожолдың су басқан учаскесі ойпатта орналасқан, онда құбырлы өткел бар. Ол егістіктер мен тау бөктеріндегі су жинайтын үлкен алаңнан келетін судың үлкен ағынын өткізе алмады. Соның салдарынан жергілікті тұрғындар уақытша ауылдан шығып, кіре алмады»,* – дейді төтенше жағдай департаментінің баспасөз өкілі. Тосын оқиғаға ТЖД-ның 10 қызметкері мен 2 бірлік техникасы жергілікті тұрғындарды тасымалдау бойынша көмек көрсеткен. Жалпы, жолдың су шайған учаскесі арқылы 50-ден астам адам, оның ішінде 14 бала тасымалданды. Сағат 22.30-да су деңгейі төмендеп, жүк және жол талғамайтын көліктердің өтуіне мүмкіндік берілген. 8 наурызда облыс ішілік автожолдарды ұстауға жауапты облыстың «Жолаушылар көлігі және автомобиль жолдары» басқармасы жол жүрудің жұмыс істеуінің бұзылуын жою жөнінде тиісті шаралар қабылдай отырып, тексеруді жүзеге асыратын боламыз деп уәде берген.

Алакөл ауданының Қабанбай және Жайпақ ауылдарында да аула аумақтарын су басу салдары жойылған. Арнайы шараға жеке құрамнан 10 адам мен 3 техника жұмылдырылған. Құрбандар мен зардап шеккендер жоқ.

Ескелді ауданында қардың тез еруі мен арық жүйесінің тазаланбауы салдарынан Жалғызағаш ауылының маңындағы жолды су басқан. Құтқарушылар шұғыл түрде оқиға орнына барып, арналарды тереңдету және тазалау жұмыстарын жүргізді. Еріген су Биғаш өзеніне транзиттік режимде өтеді екен.

Қазгидрометтің дауылды ескертуіне сәйкес, жауын-шашын болжамына, сондай-ақ 2023 жылғы 6-8 наурыз аралығындағы кезеңде температуралық фонның жоғарылауына байланысты қардың қарқынды еруі күтілуде. Жетісу өңірінде еріген және еңіс ағынының қалыптасуы, мұз құбылыстарының әлсіреуі және өзендердегі су деңгейінің көтерілуі, судың төгілуі мен су басуы мүмкін деген болжамдарда бар. Көктемгі су тасқынының алдын алуға байланысты төтенше жағдай саласы мамандарымен бірге Жетісу облысының әкімі Бейбіт Өксікбайұлы Исабаев, Жетісу Алатауының тау қыраттарына және өзен арналарының бастауларына әуеден шолу жүргізді. Жылда көктем мезгілінде, әр өңірлерде су тасқыны болып тұруына байланысты ҚР Премьер-Министрі Әлихан Смайыловтың төрағалығымен өткен Үкімет отырысында көктемгі су тасқынының алдын алу мәселесі қаралып, алдағы атқарылатын шаралар кеңінен талқыланған болатын. Осы мақсатта, әуеден барлау жасаған өңір басшысы, Жетісу облысы таулы аймақ болғандықтан көктемде күн күрт жылынып қар ерісе, су басу қауіпі жоғары аймақтар барын ескеріп, осыған орай нақты жұмыс жоспарын бекітті. Қауіпсіздік шарасына төтенше жағдайлар департаменті басшысының орынбасары Е. Жуков және «Қазселденқорғау» ММ ЖААПБ басқармасы басшысының орынбасары С. Сабырбаев қатысты. Аэрошолу таудағы қардың қалыңдығын, мореналық мұздық көлдердің жағдайын, сел қаупі бар аймақтардың гидрологиялық жағдайы мен тау етегіндегі қар еру процестерін анықтауға бағытталған. Аэрошолу барысында 1000- 2000 метр абсолюттік биіктіктегі қар жамылғысы 30-90 см аралығында, ал 2000-3000 метр абсолюттік биіктіктегі қар жамылғысы 1-1,5 м. аралығында екендігі анықталған. Таудың оңтүстік беткейінде өз бетімен қар көшкіні түсу фактілері тіркелген. Еру процесі жылдағы нормаға сай. Қаратал, Көксу, Өсек, Қорғас өзендеріндегі су өтімі кедергісіз, қауіп жоқ. Бүгінгі таңда гидрологиялық жағдайы қалыпты. *«Көктемгі кезеңдегі төтенше жағдайларды жоюға, су тасқыны қаупі жағдайында облыс тұрғындары мен аумақтарын қорғауды ұйымдастыру бойынша басқарушылық шешімдерді пысықтау мақсатында 2023 жылғы 2-3 наурыз аралығында «Көктем – 2023» республикалық командалық-штабтық оқу жаттығулары өтті. Оған облыстың барлық аудандық және қалалық бөлімшелері қатысты. «Көктем – 2023» шарасында жоспарға сәйкес су тасқыны сияқты қауіпті метеорологиялық құбылыстарға ұшыраған нақты проблемалық учаскелерде практикалық іс-шаралары пысықталды. Оқу-жаттығудың орталығы болып – Ескелді ауданы, Мелькомбинат ауылы белгіленді. Онда айналма канал арнасының жағалауларын тазарту, нығайту және елді мекеннің арық жүйесін тереңдету жұмыстары жүргізілді»,* – дейді. Жетісу облысы Төтенше жағдайлар департаментінің баспасөз өкілі Азамат Жұртпаев. Ал Кербұлақ пен Алакөл өңірлеріндегі су тасқыны жағдайы тұрақталғанын Жетісу облысы Төтенше жағдайлар департаменті бастығының орынбасары Игорь Жуков айтты. «*Кербұлақ ауданы Қызылжар ауылында 4 ауланы су басқан. Оқиға орнына 19 қызметкер мен 6 техника жұмылдырылған. Қазіргі таңда арық жүйесін тереңдету және тазалау жұмыстары жүргізілуде. Жетісу облысы ТЖД Кербұлақ ауданы Сарыөзек-Көктал тас жолы бойында 9 шақырым жерде орналасқан цемент өндіру бойынша «Alacet» ЖШС зауытының аумағын су басу туралы ақпарат түскен жоқ*», – дейді. Алайда әлеуметтік желіні шолу кезінде қызметкерлер қар еріп, егістіктерден аққан қызыл су зауыт аумағын түгелдей басып, шайып кеткені туралы бейнероликтерді көруге болады. *«ТЖД-нің көмегімен еріген суды бұру шаралары жүргізілген. Құрбандар мен зардап шеккендер жоқ. Зауытқада зақым келген жоқ»,* - деді Игорь Жуков. Күн көзінің күрт жылуы және су ағатын арналардың тазаланбауы, терең етіліп қазылмауы, өзен арнасының толуы, таулы аймақтардағы қардың еруі, оған жаңбыр суының араласу қауіпті өршітіп тұр. Сондықтан қамданған қапы қалмайтынын ескере отырып, тасқынның алдын алу тек ТЖД қызметкерлері мен билікте отырғандардың шаруасы деп қарамай елді-мекендердегі тұрғындарда аса сақтықпен қарағаны абзал.

Айтақын МҰХАМАДИ

Қабанбай батыр көшесі, 32
Тел.: 41-11-42, 41-11-70. Факс: 41-09-29.
E-mail: alatau_offset@mail.ru, www.alatau.kz@mail.ru

ЖЫЛ БАСЫ

Наурыз мерекесі – елімізде атап өтілетін мерекелердің төресі. Халқымыздың терең тарихынан сыр шертетін бұл мейрам салт-дәстүрімізді жаңғыртып, өткеніміз бен бүгінімізді сабақтастыруда маңызы зор. Наурыз мерекесін «Ұлыстың ұлы күні», «Әз Наурыз» деп айырықша әспеттеген. Бір күн емес, бір ай бойы тойланатын көшпелі халықтың көнеден жеткен төл мерекесінің тұтас ұлттың ұстанымын айқындаудағы мәні де, маңызы да зор.

САМАРҚАННЫҢ КӨК ТАСЫ ЖІБІГЕН КҮН

Осындай тарихтан тамыр тартқан мереке қарсаңында бүтін бір әулеттің асыл анасы болып отырған Әуесхан Мажайқызынан Наурыз мейрамы туралы айтып беруін өтіндік.

Жасы жетпістен асқан алтын алқалы ана бала кезінен күн мен түн теңелетін уақытты асыға күтіп, осы күнді ерекше атап өтетіндерін айтады.

– Қытай жеріндегі Күнес ауданының халқы болып тау бөктерінде қазан көтеріп, ән айтып, би билейтінбіз. Ес білген сәтімнен бастап наурыз мерекесін тойламай қалған жыл болмапты. Жоқшылық заманында да ел болып бірігіп, кімнің үйінде не бар соны әкеліп көже пісіретін едік.

Көпбалалы отбасынан шыққан апамыз 17 жасында қазақы салтпен тұрмыс құрып, бүгінде сегіз баланың анасы атанып отыр. Салт-дәстүрді берік ұстанған отбасында тәрбие алған асыл ананың отбасы көне дәуірден келе жатқан барлық әдет-ғұрыптарды сақтаған. Он саусағынан өнер тамған апаның үйіндегі өзі тіккен тұскиіз, құрақ көрпе, қолмен басқан киіз сырмақ, алаша сияқты сан түрлі қазақылықтың иісі шыққан бұйымдар көздің жауын алады.

Апамыздың сөзінше арғы аталары он саусағынан өнер тамған қолөнерші болған екен. Сондықтан да ол ата-баба мұрасын сақтап, келер ұрпаққа жеткіземін деп мақсат қойған. Тоқшылық пен жоқшылықтың дәмін қатар татқан әулет анасы наурыз мейрамының сан түрлісін көрген. Ішерге ас таппай қалған кезеңдерде дархан даланың төсінде түйесіне жүк артып көшіп қонған халқымыз бар керегін табиғат ананың тартуынан тапқан дейді ол. Расында дана қазақ қара жерден нәр алып өсіп өнгеннің барлығын тұрмысына жаратып, кәдеге асыра білген ел емес пе. Наурыз көжедегі жеті түрлі дәм осы сөзімізге айқын дәлел.

Әуесхан апаның айтуынша табиғат анамен тамырласқан халқымыз наурыз мерекесін сонау ақпан айынан бастаған екен. Он бірі күні басталатын мереке әр тақ сан кезінде тойланып отырған көрінеді. Сөйтіп наурыз айы біткенше отыз күн ойын, қырық күн тойын жасап «Самарқанның көк тасы жібіген күн» деп ерекше әспеттелген. Әлбетте мерекенің бүгінгі тойлануы бұрынғыдан өзгерек. Қазір ағайын-туыс бір-бірінің үйіне баруды азайтқандай. Әуесхан апа егер осылай жалғаса берсе Наурыз мерекесі өз құндылығын жоғалтама деп алаңдайтынын да айтты.

– Әз Наурыздың тарихы тереңде. Бес мың жылдан бері ізгіліктің шұғыласын шашып, табиғатпен үндесе мерекеленіп келетін Ұлыстың ұлы күні қазақ халқы үшін жәй ғана мейрам емес. Бұл жұртшылықты бауырмашылдыққа үйрететін күн. Дәстүрімізді жаңғыртып, балаларға ежелден келе жатқан ескі салттарымызды дәріптейтін мереке. Осы күні әр үйде қонақ болуы керек. Наурыз көже пісіріліп, ақтың түр-түрі үстелге қойылуы тиіс. Қонақпен бірге құт келеді. Осыны жадымыздан шығармасақ, бізден асқан ұлт болмайды. Бала кезімізде бұл күнді ауыл болып тойлайтынбыз. Бір-біріне реніші бар адамдар татуласып, бір үстелден ас ішетін. Ұлттық ойындар ойнатылып, ақындар айтысатын. Күнес ауданындағы таудың етегі бір ай бойы тойдуман болып жататын. Біздің кезде қазақи оюлы ұлттық киімдерді тек наурызда емес жыл он екі ай киетінбіз. Ал қазіргі кезең өзгеше. Ұлттық киімді жиі киген былай тұрсын, үйге қонақ жиі келмейтін болған. Сондықтан мен келіндеріме де, қыздарыма да қонақ келсе құт келеді деп есепте дегенді жиі айтып отырамын, – дейді.

Бүгінде халқымыз 22 наурыздан бөлек 14 наурыз күнін яғни, амал мерекесін де ерекше атап өтеді. Әуесхан апаның отыз күн ойын, қырық күн тойын жасаймыз дегені де осы болар. Наурыз тойы туралы қазақтың біртуар перзенті Шәкәрім Құдайбердіұлы:

«Ұлыс күні кәрі-жас,
Құшақтасып, көріскен.
Жаңа ағытқан қозыдай
Жамырасып өріскен» – деп көнеден келген мейрамның тойлану дәстүрі мен сыр-сипатын тамаша суреттеп берген еді. Көктеммен бірге көңілдің сызын кетіру дегенде ғажап құбылыс. Ренжіскен ағайын табысып, барлық жамандық атаулы ұмытылатын, ел-жұрт болып жақсылыққа қарай мерейлене бет бұратын бұл күннің шын мәнінде шапағаты мол. Ұлыс күні қазан толып, арқа-жарқа болған ағайынның кеңпейілді көңілінің өзі көктемнің алғашқы күндерін ерекше шуаққа бөлеп, нұрландырып жіберетіндей. Сондықтан қазақ ежелден-ақ Наурызды тойлауға айрықша мән беріп келді. Бұл күні табиғатпен бірге адам жаны да жаңарып, тазарып мұнтаздай күйге түседі. Яғни қай жағынан қарсақ та Әз Наурыздың мән-маңызы зор. Әсіресе жаһандануға бет бұрған жаңа ғасырда жаңа тұрпатты ұлтқа айналамыз десек, ең әуелі өз тамыр-тегіміз бен дәстүр-салтымызға еркін бойлап, күнделікті қолданысымызға енгізуіміз керек. Жыл басы – Ұлыстың ұлы күнін өз деңгейінде ұлықтап, Амал мерекесін тұтас ұлт болып тойлап, жалпықазақтық мейрамға айналдырсақ, қазақтығымызды мәңгі сақтап қаларымыз хақ. Ұлыс оң болсын, ақ мол болсын ағайын!

Айдана СМАҒҰЛ

АЯҒЫМЕН ТІГІН ТІГЕТІН АНАР

• КӘСІП

Қазақстанда алғаш болып Дүниежүзілік қолөнершілер кеңесіне мүше болған қолөнерші кәсіпкер Анар Бексұлтан Жамбыл облысында қарапайым отбасында дүниеге келген. Дүниеге қолы жоқ болып туғанына қарамастан бұл табиғи кемтарлығы қайсар рухты қыздың балауса армандарын жүзеге асыруға кедергі болмаған. Өзінің табандылығы мен еңбекқорлығының, өмірге деген құштарлығының арқасында Анар танымал тігінші атанып, оның есімі елге әйгілі болды. Бұған Анардың Қазақстанда алғаш болып Дүниежүзілік қолөнершілер кеңесіне мүше болғандығы және 2022 жылы Алматы қаласында өткен Born Nomad Power Awards көрмесінде «Атамекен» ҰКП-ның миллион теңгелік сертификатының иегері атанғаны жарқын дәлел болса керек.

Өмір сынағынан сүрінбей өтіп, кездескен қиындыққа бойындағы қайсарлығы мен төзімділігін қасқая қарсы қойып, тар жол тайғақ кешулерді бастан өткерген Анардың бүгінгі жетістікке жетуінің қыры мен сыры жайлы өз аузынан естудің сәті түскенде, ол әңгімесін былай деп бастады:

«Мен бала кезімнен тұйық әрі биязы болып өстім. Екі қолдың жоқтығы мен үшін көп нәрсеге үлкен шектеу қойды. Соған қарамастан жоғары оқу орнына түсіп, университет бітірдім де биология пәнінің мұғалімі атандым. Бірақ биология пәнінің мұғалімі болғаныммен де, еш жерде жұмыс істей алмадым. Себебі, бірінші топ мүгедегінде жұмыс істеу құқығы жоқ деп айтты. Алайда, жігерімді жасытпай, үмітімді үзбей әрі қарай жұмыс істеуге тырыстым. Ақыры арманым орындалып, Жамбыл облысы тарихи өлкетану музейінің экскурсия жетекшісі қызметіне орналастым. Сол қызметте табан аудармастан 22 жыл жұмыс істеп келемін»..

Шебердің айтуынша, ол тігін әлеміне тек 35 жасында аяқ басқан. Алғашында балаларына, кейін көрші-қолаңға тапсырыспен тіккен. Уақыт өте келе кәсібін ашады. Алғаш тапсырысы қыз жасауын тігуден бастау алған.

«Ештен кеш жақсы» дейді, бұл іске мен 35 жасымда кірістім. Қазір «Анар Бексұлтан: әдемі қыз жасауы» деген бизнесім бар. Жамбыл облысында жасау деген міндетті түрде жүреді. Сұраныс жоғары болғандықтан, осы істі бастап кеттік. Бастаған кезде айтарлықтай қиын болған жоқ, қатты қорыққан жоқпыз. Себебі бұл біздің ішіміздегі қайта жаңғыру, бала кезден көріп келе жатқан дүниенің сыртқа паш етілуі болды», – деп әңгімесін жалғады тігінші.

Осылайша, уақыт өте келе бұл кәсіптің «жұлдызды сәті туындай» бастаған. «Отыз тістен шыққан сөз отыз руға таралады» дегендей бір-бірінен естіген адамдар аяғымен тігін тігетін Анардың тірлігін көру үшін көптеп келе бастаған. Келгендер тігіншінің шеберлігіне тәнті болып, ол дайындаған дүниелерді көздерімен көріп, көңілдеріне тоқып, кейіннен көпшілігі оның тұрақты тапсырысшысына айналған екен. Қаржы жағынан туындаған кейбір мәселелер болмаса, бизнес жақсы дамып, өнімге деген сұраныс та арта түскен.

«Мемлекеттен екі рет грант алдым. Әр грант алған сайын, әр шеңберді жарып шыққан сайын мен үшін айтулы оқиға болды. Алға деген талпыныс, жаңа белестердің ашылуы, әр басқан қадамым – алдағы жеңістерге жетелеп келді. Қазіргі кезде «Әдемі қыз жасауы» цехым жұмыс істеп тұр. Аяғымдағы он кішкентай саусағымның істеген ісі соншалықты керемет жетістікке жеткізеді деп ойламадым», – деп тебірене еске алды кәсіпкер.

Аталған жұмыстардан бөлек Анар «Шебер шаңырақ: мүгедектер қоғамдық бірлестігін» ашқан. Бұл ұйымның мақсаты – мүмкіндігі шектеулі әртүрлі жанның өнерімен бөлісу.

«Шебер шаңырақ: мүгедектер қоғамдық бірлестігін» аштым. Оның ішінде мүгедектігі бар қыздар, көпбалалы аналар, ерекше бала тәрбиелеп отырған аналар бар. Бірлестіктің мақсаты – өзіміздің өткен жолымызды үлгі ету, қиыншылықтарымызды жеңу, аналарға жәрдем беру, бизнесін дамыта алмай отырған аналарға жол көрсету. Тараз қаласы ежелгі қала қатарына кіретін кезде, Дүниежүзілік қолөнершілер кеңесінің президенті Саад-аль Каддуми мырза келіп, ұйымымызға риза болды. Сол кезде мен Қазақстанда бірінші болып Дүниежүзілік қолөнершілер кеңесіне мүше болып қабылдандым», – деп ақтарыла сөйледі Анар Бексұлтан.

Анар сөз арасында «Атамекен» кәсіпкерлер палатасы жайлы да ойын ортаға салды.

«Біз үшін Кәсіпкерлер палатасы – үлкен көмек. Бизнес-жоспар жазу жолын көрсету, құжат жинауға көмектесу, көптеген жобамен жұмыс істеу, жаңа таныстар, жаңа мүмкіндіктер «Атамекен» арқылы келді. Байлық азаяды, ал қолөнер көбеймесе, азаймайды. «Атамекен» палатасына алғысымды білдіре отырып, біздің дамуымызға одан әрі үлес қосса екен дейміз», – деп жылы лебізін білдірді.

Әңгімесінің аяғында тігінші қыздар қауымына бір ауыз сөз арнады:

«Өзіңді ешкіммен салыстырма. Сен дарасың. Ешкімге өсекпен, әңгімемен, жаман нәрсемен жақпайсың. Не ексең, соны орасың. Біз балаларымызды тәрбиелеп отырмыз, ал балаларымыз біздің айнамыз. Бала не көреді, соны жасайды. Менің қыздарым ертең тігінші болып кетеді деп айтпаймын. Бірақ олар әр істі дұрыс бастауына, өмірде адам болуып қалыптасуына әсер ете аламын деген ойдамын», – деп түйіндеді Анар Бексұлтан.

ӨЗ ТІЛШІМІЗ

Дүйсенбі - Понедельник, 20 наурыз

ҚАЗАҚСТАН

06.05 «Жәдігер»
06.25 «Күй-керуен»
07.00 «Таңшолпан»
10.00, 13.00,15.00, 17.00, 20.00, 00.35 Ақпарат
10.10, 18.00 Т/х «Махаббат тұтқыны»
12.00, «Өмір көркем»
13.10 «Әндер мен жылдар»
14.10 «Қызық екен»
15.10 «Ахмет ұлт ұстазы»
16.00 «Ақорда»
16.10 телехикая «Айман-Шолпан»
17.15 Бірегей
20.35 «Ашық алаң»
21.30 Жат бауыр
22.30 «Бауырлар»
23.20 «1001 түн»
01.10 «Өмір көркем»
02.10 «Ауылдастар»

ХАБАР

05.00«Қызық таймс»
06.00 «Жұлдызжды жекпежек»
07.00 «Оян!»
10.00 «Бақыттың кілті»
10.30 Бір кілт
10.35 Мультфильм
11.00 Big qazaq games
12.00, 20.00 «Үкім»
14.00 «Айналайын»
15.00 «Мегахит»
17.00 «Бегом за денгами»
18.00 Новости
19.00 Қорытынды жаңалықтар
19.15 Біздің мақсат
21.45 «Құсайыновтар.Өмір жолы»
22.45 Концерт

АСТАНА

06.00 «Сарай жауһары»
07.00 М/с «Маша и медведь»
09.00 «Жұлдызды жекпе жек»
11.00 «Үздік әзілдер»
11.40 Ұлым
13.40 Қара шаңырақ
15.40 «Кочевник»
17.55 Ащы шындық
20.00 «Astana Times»
21.00 «Ессіз махаббат»
21.55 Т/х «Тағдыр талқысы»
00.00 Тойхана

ЕВРАЗИЯ

06.00«Ең алғашқы»
07.00, 03.30 «Паутина»
08.00 «Қайырлы таң, Қазақстан!»
09.00 «Доброе утро, Казахстан!»
10.00«Жить здорово»
10.50 «Бойся»
12.25 Татьянин день
14.10, 02.00 Новости
14.20, 02.05 Жаңалықтар
14.30 QOSLIKE
18.30, 03.05, Басты жаңалықтар
19.00, 02.20 «KOREMIZ»
20.00 Главные новости
20.35 Сериал
00.10 Я иду тебя искать
01.05 Линии судеб

КТК

07.05 «Дау-дамайсыз»
07.30 «Бәрі есімде»
08.00 Әулеттер тартысы
09.30 «Было дело»
10.50, 01.20 Волк
12.40 Пес-5
13.50 Тихий омут
15.40, 02.10 «Адасқан қыз»
18.15, 02.05 «Қыл үстіндегі тағдыр»
19.30,03.50, 04.20 Кешкі жаңалықтар
20.00, 03.05 Астарлы ақиқат
21.00 Вечерние новости
21.30 «Теория зла»
23.35 «Отступники»
01.20 Пес 5
04.10 «КТК қоржыны»

ЖЕТІСУ

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
8.50 «Спорт-тайм»
09.00 Апта (қаз)
10.00 Апта (рус)
11.00 «Әсем әуен»
11.30 «Эко-рейд»
12.00 «Әдебиет пен адамзат»
12.35 М/ф «Татонка»
13.00 «Ел қамы»
13.30 «Қазақ үні»
14.00 Д/ф «Таңғажайып табиғат»
14.25 «Жүрек сөзі»
15.00 Жаңалықтар /тікелей эфир
15.30 Жаңалықтар
15.45 «Әсем әуен»
16.00 Новости
16.30 Новости
16.50 «Тарихнама»
17.00 Д/ф «Кең ауқымда»
17.25 «Әсем әуен»
17.45 «Ауырып ем іздегенше»
18.00 «Елге қызмет» /тікелей эфир/
18.40 Д/ф «Әлемнің мәдени байлықтары»
19.00 «Өзекті»
19.30 «Жанашыр»
20.00 Қорытынды жаңалықтар (Алматы облысы)
20.30 Қорытынды жаңалықтар (Жетісу облысы)
21.00 Итоговые новости (Алматинская область)
21.30 Итоговые новости (Область Жетысу)
22.00 «Кэ Бэк» телехикаясы
22.35 «Әсем әуен»
23.00 Д/ф «Кең ауқымда»
23.30 «Әсем әуен»

31 КАНАЛ

06.00, 02.30 Әзіл студио
06.50 Ризамын
07.30 Ватсап
08.00 Ұлы жауынгер
08.30 Пиноккио
09.40 31 әзіл
10.00 «Листопад»
11.30 Маугли
13.30 Джим керри
15.30 Фильм Универсальный солдат
18.10 Бладшот
20.00 Информбюро
21.00 Х/ф «Жапырақтар төгілгенде»
21.50 «Хаос»
00.00 Особое предупжерде-ние
01.00 «Анупама»
03.50 1001 әзіл
04.00 Bala Battlle

7 КАНАЛ

06.00, 05.00 «Қуырдақ»
06.10,23.20 Т/х Әкесінің баласы
07.20 Т/х Тақиясыз періште
08.00 «Мезгілсіз сезім»
09.00 «Игра с тенью»
12.50 Солдат пен Салауат
13.20 «Q-елі»
14.30 Қыздар ай
15.30 Алдараспан
16.30 Девушки с Макаровым
17.00 Семейные узы
18.00 «Эксперт»
20.00 «Медиатор»
21.00 «Сәке»
21.30 Сәлем саған Астана
23.40 Гламур для дур
02.10 «Тамаша 7 км»
03.00 Т/х «Япырай»
03.30 «Жеңіп көр»

Сейсенбі - Вторник, 21 наурыз

ҚАЗАҚСТАН

06.05 «Жәдігер»
06.25 «Ақпарат»
07.00 «Таңшолпан»
10.00, 13.00,15.00, 17.00, 20.00, 01.35 Ақпарат
10.10, 18.00 Т/х «Махаббат тұтқыны»
12.00 «ән мен әнші»
14.10 «Әзіл әлем»
15.10 «Ахмет ұлт ұстазы»
19.00 Мультфильм
20.20 Концерт
23.20 «Ұлыстың ұлы күні»
01.10 Наурыз думан

ХАБАР

05.00«Қызық таймс»
06.00 «Жұлдызды жекпежек»
07.00 «Оян!»
10.00 Ұлт пен ғұрып
10.30 Қазақ хандығы
13.15 Кавер шоу
14.00 «Айналайын»
15.00 Концерт
17.00 Концерт
19.00 Концерт
20.00 Бокс
22.00 Таңғажайып Наурыз
00.00 Қазақ елі Сериал

АСТАНА

06.00 «Сарай жауһары»
07.00 М/с «Маша и медведь»
09.00, 21.00 «Ащы шындық»
11.00 Тойхана
13.00 Концерт
13.40 Қара шаңырақ
15.00 Рассвет великой степи
18.10 Алдараспан
21.00 «Ессіз махаббат»
21.55 Т/х «Тағдыр талқысы»
00.00 Брат или брак

ЕВРАЗИЯ

06.00«Ең алғашқы»
08.00, 03.50 «Паутина»
09.05 Золотая рыбка
10.40 Весна моего сердца
18.30, 03.05, Басты жаңалықтар
19.00, 02.20 «KOREMIZ»
20.00 Главные новости
20.35 Сериал Места под солнцем
00.15 Я иду искать тебя
01.10 Линии судеб

КТК

07.05 «Кешкі жаңалықтар»
07.30 Бәрі есімде
08.00 «Әулеттер тартысы»
08.20 Ән мен әнші
10.00 Аоол хаус
12.00 Училка
16.00 «Адасқан қыз»
18.20,03.40 Ән мен әнші
21.00 Теория зла
23.00 Отступники
00.40 Училка

ЖЕТІСУ

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Көңіліңнен гүл тергем» концерті
09.00 Жаңалықтар (Алматы облысы)
09.30 Жаңалықтар (Жетісу облысы)
10.00 Новости (Алматы облысы)
10.30 Новости (Жетісу облысы)
11.00 «Өзекті»
11.30 «Жанашыр»
12.00 «Кэ Бэк» телехикаясы
12.35 М/ф «Татонка»
13.00 «AgroLife»
13.30 «Әсем әуен»
14.30 «Елге қызмет»
15.00 Д/ф «Ғажайып мәдениет»
15.30 К/ф «I love Taldykorgan»
17.00 «Қазақ үні»
17.30 «Әсем әуен»
17.45 «Ауырып ем іздегенше»
18.00 «Сегодня» (Қонаев)
18.40 Д/ф «Әлемнің мәдени байлықтары»
19.00 «Өзекті»
19.30 «Алаш таңы»
20.00 «Сағындырған әндер-ай» концерті
22.00 «Кэ Бэк» телехикаясы
22.35 «Әсем әуен»
23.00 «Талқы»
23.45 «Әсем әуен»

31 КАНАЛ

06.00, 03.10 Әзіл студио
07.10 Тамаша лайв
08.00, 05.00 Ұлым жауынгер
08.30 Мультфильм
09.35 Джим керри
11.40 Алдараспан
13.30 Кино Хаос
16.00 Кино «Тачки»
18.30 Малефисента
20.30 Сокровище нации
23.00 Назар аудар
01.00 Біздің шоу
02.30 Ватсап
03.50 1001 әзіл
04.00 Ризамын

7 КАНАЛ

06.00, 05.00 «Қуырдақ»
06.10 Т/х «Әкесінің баласы»
07.20 Т/х «Тақиясыз періште»
08.00 «Мезгілсіз сезім»
09.00 «Эксперт»
11.00, 20.00 сериал «Медиатор »
12.00 Q-елі
12.30 Солдат салауат
13.00, 21.35 «Тақиясыз періште»
14.30 Қыздар ай
15.30, 22.30 Алдараспан
16.20 Әуен толқыны
16.30, 00.30 «Девушка с макаровым»
17.00 «Семейные узы»
18.00 «Эксперт»
21.00 Хотя бы в кино
23.10 Больше чем кино
01.20 Келесі кім
02.10 «Тамаша 7 км»
03.00 Т/х «Япырай»
03.30 «Жеңіп көр»

Сәрсенбі - Среда, 22 наурыз

ҚАЗАҚСТАН

06.05 Ауылдастар
06.25 Күлтегін
07.35 Мерекелік концерт
09.35 Ораза қабыл болсын
10.00 ән мен әнші
12.00 Мультфильм
13.10 Әзіл әлемі
15.10 Мерекелік жоба
16.00 «Айман Шолпан»
18.00 Оян қазақ
23.20 Ұлыс оң болсын
02.00 Концерт
03.00 Сұхбат

ХАБАР

05.00«Қызық таймс»
06.00 Таңғажайып Наурыз
07.30 «Оян!»
10.35 Наурыз Нахыштары
13.00 Ұлыстың ұлы күні
14.00 «Айналайын»
17.00 Өнерім саған туған ел
19.00 Гала концерт
20.00 Наурыз айы туғанда
22.00 Наурыз думан
21.45 «Құсайыновтар»
23.00 Ұйқым келмейді
00.00 Қазақ елі

АСТАНА

06.00 «Сарай жауһары»
07.00 М/с «Маша и медведь»
09.00 Балуан шолақ
11.25 Алдараспан
15.00 Маленький свидетель
18.10 Шымкент шоу
21.00 «Ессіз махаббат»
21.55 Т/х «Тағдыр талқысы»
00.00 Брат или брак 2

ЕВРАЗИЯ

06.00«Ең алғашқы»
08.00, 03.50 «Паутина»
09.00 Вне зоны доступа
10.40 Весна моего сердца
14.30 QOSLIKE
18.30, 03.05, Басты жаңалықтар
19.00, 02.20 «KOREMIZ»
20.00 Главные новости
20.35 Сериал «Места под солнцем»
00.10 Я иду тебя искать
01.10 Линии судеб

КТК

07.05 Бәрі есімде
07.30 «Әлеттер тартысы»
08.00,03.50 Ән мен әншінің Наурыз көжесі
09.30 Дос Мукасан
12.00, 00.40 Найду пару любимому
18.20 Алдараспан
21.00 Теория зла
23.00 Отступники
19.30 Кешкі жаңалықтар
04.10 КТК қоржыны

ЖЕТІСУ

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» / тікелей эфир/ Мерекелік шығарылым
10.00 «Жұлдызың жансын жас дос» меркелік концерті
11.00 «Өзекті»
11.30 «Алаш таңы»
12.00 «Ұлыс оң болсын» мерекелік бағдарлама
14.00 «Әсем әуен»
15.00 «Наурыз құтты болсын» мерекелік концерті
16.00 «Наурыз» мерекелік көрініс
16.30 К/ф «Құдайы қонақ»
17.30 «Әсем әуен»
17.45 «Ауырып ем іздегенше»
18.00 «Бүгін» /тікелей эфир (Жетісу)
18.40 Д/ф «Әлемнің мәдени байлықтары»
19.00 «Өзекті»
19.30 «Архивтегі ақиқат»
20.00 «Әндер мен жылдар» концерті
22.00 «Кэ Бэк» телехикаясы
22.35 «Әсем әуен»
23.00 Д/ф «Кең ауқымда»
23.30 «Әсем әуен»

31 КАНАЛ

06.00, 03.10 Әзіл студио
07.10 Тамаша Лайв
08.00 Ұлы жауынгер
08.30 Мультфильм
09.00 Женатики в наурыз
12.00 фильм Тачки
14.30 Тачки 2
16.40 Сокровище нации
19.20 Сокровище нации книга тайн
21.50 Алтын адам
23.30 Біздің шоу
01.40, 04.30 What`s up?
03.50 1001 әзіл
04.00 Bala Battlle

7 КАНАЛ

06.00, 05.00 «Қуырдақ»
06.10 Т/х Няня Man
07.20 Т/х «Тақиясыз періште»
08.00 «Мезгілсіз сезім»
09.00 Гадалка
09.30 Экспрект
11.30, 20.00 сериал «Медиатор »
12.30 Хотя бы в кино
14.30 Қыздар ай
15.30 Әлемнің жарығы
16.30, 00.30 «Девушка с макаровым»
18.00 «Семейные узы»
21.00 «Робот әйел»
23.00 5 прикин не влюбиться в казаха
02.10 «Тамаша 7 км»
03.00 Т/х «Япырай»
03.30 «Жеңіп көр»
05.20 Қуырдақ

Қабанбай батыр көшесі, 32
Тел.: 41-11-42, 41-11-70. Факс: 41-09-29.
E-mail: alatau_offset@mail.ru, www.alatau.kz@mail.ru

ШАРА

«ЗАМАН АҒАМ ТОЛҒАЙДЫ, ЖАНГЕЛДІ АҚЫН ЖЫРЛАЙДЫ» АТТЫ КЕШ ӨТТІ

Алакөл ауданына қарасты Көлбай ауылының Көлбай орта мектебінде осы ауылдан шыққан жазушы, драматург, өлкетанушы Заман Төлеуов, ақын, Қазақстан Жазушылар Одағының мүшесі Жангелді Немеребай атында қазақ әдебиеті кабинеті ашылды.

Ашылу салтанатына келген жазушы, даңқты қолбасшысы Бауыржан Момышұлының атқосшысы болған полковник Бекдайыр Иманбаев, академик, Райымбек ауданының құрметті азаматы, Мұқағали Мақатаев сыйлығының иегері Шаяхмет Имашұлы, ақын, Абай атындағы журналдың бас редакторы Болат Шарахымбай, Ғабит Мүсірепов атындағы қордың төрағасы, Ұлы Дала Республикалық қоғамдық бірлестігінің басшысы Ғабиден Жакей, айтыстың ақтангері Айтақын Бұлғақов, ақын, Халықаралық Алаш әдеби сыйлығының лауреаты Қуат Қайранбаев, Қазақстан Жазушылар одағының мүшесі, ақын, Сарқан аудандық газетінің бас редакторы Жомарт Игіман және тағы басқа да қонақтар қатысып, жүрекжарды тілектерін білдірді.

«Заман ағам толғайды, Жангелді ақын жырлайды» атты игі шараның өтуіне Көлбай орта мектебінің директоры Махаббат Нұрсоветқызы бастаған мектеп ұстаздары Найман Нұғыманұлы, Алданғор Тілеубайұлы, Ердәулет Тобағұлов пен Еркін Тәңірбергенұлы, мұнымен

қоса ауыл белсендісі Сәрсен Жұмағалиұлы, Алакөл ауданының құрметті азаматы Ұлжалғас Бурасанова, кәсіпкер Қайрат Мұқашбаев секілді азаматтар мұрындық болып, белсене атсалысты.

Ал кабинетті заманауи жабдықтау үшін демеушілік етіп, мектеп ұжымына қолдау көрсеткен жазушы Заман Төлеуовтың асыл жары Гүлмира Ажиханова.

Салтанатты кеште мектеп оқушылары қаламгер ағаларының шығармаларын жатқа оқып, қонақтарға көтеріңкі көңіл күй сыйлады.

Шара соңында Заман Самалбекұлының жары Гүлмира Ажиханова мен ақын Жангелді Немеребайға құрмет көрсетілсе, марқұм Заман Төлеуовтың рухына құран бағышталып, ас берілді.

ӨЗ ТІЛШІМІЗ

ЭССЕ

КЕМЕЛ ДЕ ОЙШЫЛ АБАЙ ҚҰНАНБАЙҰЛЫНЫҢ ҚАЗАҚТЫҢ БАҒЫНА БІТКЕН МАҢДАЙАЛДЫ АҚЫНДЫҒЫ БІР ХАЛЫҚҚА ҒАНА ЕМЕС, КҮЛЛІ ШАРТАРАПҚА МӘЛІМ. ЕШҚАШАН ӨЛМЕС, ӨШПЕС РУХЫ БАР ШЫҒАРМАЛАРЫНЫҢ ЕҢ НЕГІЗГІ КІЛТІ – ҰЛЫ АБАЙДЫҢ ӨМІРГЕ ДЕГЕН ІШКІ КӨЗҚАРАСЫ МЕН ОНЫҢ МӘНІН АШУЫ.

АБАЙДЫҢ ҚАРА СӨЗДЕРІ - ӨМІРДІҢ ӨЛШЕМІ

Осындай бағыттағы ең сырлы ойлар мен құнды философиялық сөздер ақын жазып қалдырған қара сөздердің қойнауында жатыр.

Дана Абай үшін өмірдің өлшемі неде? Ғылымда арпалысқан ғұламалардың білімінде ме, әлде мал жиған би мен байлардың билігінде ме? Мүмкін бала-шаға қамын ойлауда ма екен? Осы тұста ақын өмірді өлшеуді ең алдымен нәресте туылғанда пайда болатын құмарлықтан бастайды. Әр перзент дүние есігін ашқанда «ішсем, жесем екен» деп тән құмарлығына салынса, ержете келе «көрсем, білсем екен» деп жаны әр затқа әуес болады. Алайда уақыт өте келе жан құмарлығы бірте-бірте басылып қалады. «Хайуан білмейді, білемін деп таласпайды» деген жетінші қара сөзден алынған үзінді арқылы ақын тән құмарлығы басым адамзатты хайуанға тең екендігін жеткізеді. Шынымен-ақ, биологиялық тұрғыдан алып қарасақ, хайуаннан ерекшеленетін тұсымыз саналы болғанымызда ғана. Егер тән құмарлығымызға ғана бой салып, дамымай қалсақ, ойымыз жетімсірей бастайды. Сондықтан көкірек көзімізді ашып, «мынау қалай болады екен?, мұны білсем екен» деген ойды қалыптастыра білуіміз қажет. «...ол немене?, бұл немене? деп... көзі көрген құлақ естігеннің бәрін сұрап, тыныштық көрмейді», – деген кемел Абай өмірдің мәнін үйрену, оқу, тоқу, әрі сол үйрене білген нәрсені жадыда мықтап ұстай білу екендігін айтады. Осы өмірлік бағытпен жүрген адам ғана ең биік шыңды бағындыра алады.

Абай жазып қалдырған қара сөздердегі өмірдің ең басты өлшемі – білім мен ғылымды еңсеру. Абай үшін «бес асыл істі» бойына жинай білген адам ғана өмірдің мәні – ғылым, білімге қол жеткізеді. Абай идеологиясы, Абай салған білім жолы, дана Абай қалаған өркениетті қазақ қоғамы – «Жаңа Қазақстанның» маңызды бөлігі.

Аяулым ШАЙМЕРДЕН,
Қ.Жалайыри атындағы орта мектеп-гимназиясының 10-сынып оқушысы. «Жетісу Дарын» орталығы ұйымдастырған «Абай әлемі» байқауындағы эссе номинациясы бойынша жүлделі 2-орын иегері.

МЕН ҚАЗАҚСТАНДЫ НЕ ҮШІН СҮЙЕМІН...?

ОТАН – БАРША АДАМЗАТ ҮШІН ӨТЕ ЫСТЫҚ, НӘЗІК СЕЗІМДІ, ЖҮРЕГІҢЕ ЖАҚЫН, СҮЙІСПЕНШІЛІК ПЕН ЖАЛЫНДЫ МАХАББАТТЫҢ АЙҒАҒЫН БІЛДІРЕТІН, ЕСІҢДІ ТАНИ БАСТАҒАННАН БЕРІ КӨЗ АЛДЫҢНАН КЕТПЕЙТІН ҰҒЫМ. АДАМ ӨМІРІНДЕ ОТБАСЫ ҚАНДАЙ РӨЛ АТҚАРСА, ОТАН ДА АДАМНЫҢ ҚАМШЫНЫҢ САБЫНДАЙ ҚЫСҚА ҒҰМЫРЫНДА МАҢЫЗДЫ ОРЫН АЛАДЫ.

«Отан» деген бір сөздің өзі адам бойын шымырлатып, құлшынысын ашып, жүрегін тәтті сезімдерге бөлейді. Менде сондай сезім туындататын Отаным – Қазақстаным. Қазақстанның әрбір тұрғыны отансүйгіштігін әрқалай білдіреді және Отанына деген сезімін әртүрлі факторлар тудырады. Мен өз Отанымды ғасырлар бойғы тарих сахнасында болған көріністері үшін сүйемін. Атамекенім ғасырлар бойы көптеген ұлттың отаны, тарихта маңызды оқиғалар мен әлем халықтарының жүрген жолдарының торабы болған.

Орта ғасырлардағы ұлттар арасында қарым-қатынас орнатқан Ұлы Жібек Жолы Қазақстаннан да шет қалмаған. Қазақ жерінің орталық, шығыс аймақтарында саудасаттық жолдары болған. Оған дәлел – Жетісу облысында Қойлық ауылындағы археологиялық қазбалар нәтижесі. Жетісу аумағы жайында XIII ғасырдың 50 жылдарында француз монахы Гильом Рубрук “Шығыс елдеріне саяхат” кітабында жазған болатын. Қойлық ауылы – мың жылдық тарихы бар, үш діннің тоғысқан жері. Деректерге сүйенсем, XI ғасырларда Қарлұқ қағанаты, Арыслан ханның ордасы болған. 1998 жылы Дмитрий Воякин мен Карл Молдахметұлы Байпақов Ащыбұлақ өзенінің бойында археологиялық қазба жұмыстарының жүргізді. Зерттеу нәтижесінде Хаммам монша, Будда ғибадатханасы, Христиан шіркеуі табылған. 2018 жылдың тамыз айында сыныбымызбен Қойлық ауылына экскурсияға бардық. Сол орайда алматылық археологтер қызу қазба үстінде еді. Ол күн кеше болғандай анық есімде сақталды. Жерден 2 метр терендікте орналасқан ортағасырлық тұрғын үй табылған. Археологтердің айтуынша, бұл аймақтың тұрғындары мал шаруашылығымен, егіншілікпен айналысқан. Оған табылған ат әбзелдері, еңбек құралары дәлел бола алады. Одан басқа 50-ден астам құнды жәдігерлер қолға түскен, ішіндегі менің көңілімді өзіне аударған худра болды. Худра – саз балшықтан жасалған, ас сақтайтын сауыт. Біз археологтердің еңбегін тамашалап, сұхбат алып қайттық. Мені

Қазақстанымның терең бойлаған тарихы тебірентіп, түрлі ойларға итермеледі. Сан ғасырлар бойы сынбаған кірпіштер мен өзінде бір сызат жоқ, саз балшықтан жасалған қыш ыдыстардың сыры неде? Менің ойымша, бұл ғажап құбылыстар біз үшін жұмбақ болып қалады. Себебі тарихта ата-бабаларымыз жүрген ұзақ жолдар таңғажайып жайттарымен қала бермек. Тарих өзінің шешілмеген құпияларымен еліктіреді. Бізге дейінгі өмір жолын жүрген ата-бабаларымыз тасқа қашап таңба, шежірелер қалдырған. Қазақстан тарихының негізін қалаушы, қалыптасуына мұрындық болған – сан ғасырлардың оқиғаларынан сыр шертетін таңбалар. Отанымызда петроглифтертердің зерттелгеніне 100 жылдан астам уақыт өтті. Бүгінгі таңда тас ғасырларынан бастап, кейінгі орта ғасыр уақытына дейінгі хронологияны қамтитын орындар ашылды. Олар: «Тамғалы», «Теріс», «Қарасай», «Ешкіөлмес», «Мұғалжар», «Қаратау», «Маңғыстау», «Ақбақай», «Баянжүрек», «Қырғыз Алатуы». Ең атақты петроглифтер Тамғалыда орналасқан. Ол жердегі таңбалы таста күн басты адам, ор мүйізді бұқалар қашап салынған суреттер өзінде құпия сыр сақтайды. Ғалымдар таңбалы тастың сырын ашуға көп күш жұмсады, олардың тұжырымдары бойынша, күн басты адам –құдай немесе рух, ізгі ниет белгісі. Сол кезеңде өмір сүрген адамдардың діни наным-сенімдері қазіргіден біршама өзгешеленеді. Олар Күн Құдайына табынып, жорықтардан жеңіспен оралуға ниет білдірген. Ал «Тур бұқалары» құрбан шалумен байланысты деген ой бар, кейбіреуі ол тотемдік аң деп есептейді. Мыңдаған тұжырым ішінде мен бұқа – тотемдік аң деген ойға тоқталамын. Себебі қазақ халқының ата-тектері түркілердің тотемдік жануары көк бөрі болған. Көк бөрі жайындағы мәліметтер ежелгі үйсін, түркі, моңғол аңыздарында кездеседі. Түркілер көк бөріні пір тұтып, сарбаздар байрағында белгілеген. XIX ғасырдағы белгілі қазақ ақыны Сүйінбай Аронұлының:

«Бөрілі менің байрағым
Бөрілі байрақ көтерсе,
Қозады қай-қайдағым...» – деп жырлайтыны сол себепті. Осындай нақты деректер таңбалы тастағы бұқалардың тотемдік аң екендігіне көзімді жеткізеді. Қазақтың Ұлы даласында ашылмаған сыр сандықтар, шешілмеген жұмбақтар тарихпен астасып жатыр. Осындай тарихы құпияға толы, қойнауында бағалы жәдігерлер бар Қазақстаным мені шабыттандырады.

Тоқсан ауыз сөзін тобықтай түйіні, Қазақстанымның көне тарихы шет елдің де ғалымдарын қызықтырады екен, сол себепті еліміздің, жеріміздің тарихымен бөлісу үшін туристер қабылдау керек екендігін аңғардым. Қазақ халқының отандық туристік орталықтар ашу – мақсат. Сол мақсатқа жету жолына, алтын ұям Отанымды күллі әлемге таныту сапарында қолымдағы барды аямаймын! Қазақстанымның әрбір тасы, әрбір мөлдіреген тамшысы, жайқалған көгалы, асқар-асқар таулары, мен үшін құпия-сырға толы тарихы бала жүрегімде шексіз махаббатымды тудырады.

Нұрдина БАСЕП,
Қ.Қ.Жалайыри атындағы орта мектеп-гимназиясының 10-сынып оқушысы.

Қабанбай батыр көшесі, 32
Тел: 41-11-42, 41-11-70. Факс: 41-09-29.
E-mail: alatau_offset@mail.ru, www.alatau.kz@mail.ru

ЕСТЕЛІК

АРДА АЗАМАТТАР ЖАЙЛЫ СЫР

Тумақ-сүннет, өлмек парыз екенін жұмыр басты пенденің бәрі біледі. Мейлі ол дәм-тұзы таусылғанша аттан түспеген қоғам қайраткері немесе қарапайым шаруа болсын түбінде мына фәниден бақиға көшері хақ! Қамшының сабындай ғана қысқа ғұмырында елі айтып жүретін игі істер істеп, қоғамға, мемлекетке, Отанға еңбек сіңіріп кетсе ол халық жадында мәңгілік қалады. Үлгі өнегесімен ел жадында өшпестей із қалдыратын тұлғаларды халқы ғасырлар бойы айтып жүрері сөзсіз. Сондай нар тұлғалардың бірі де бірегейлері – Ақсу, Көксу, Кербұлақ аудандарының бірінші хатшысы болған Ғалым Тұрғамбаев, 40 жыл бойы Панфилов ауданы «Красный Восток» және Октябр колхозының төрағасы болған Шернияз Нұғымановпен еңбек жолын Алакөлден бастап, Ақсу ауданында «Қаракөз» совхозының директоры болған, Панфилов ауданының ауылшаруашылық бөлімін басқарған Секен Қуандықұлы.

«Арда азаматтар» атты ой толғау мақаласында осындай нар тұлғалардың өмір жолынан сыр шертпекпіз. Өткен жылы сәуір айында араға апта салып бірінің артынан бірі о дүниеге аттанған Ғалым Тұрғанбаев пен Шернияз Нұғымановтың жылдық асы 18-21 наурызда Панфилов ауданында өтпек екен. Ал Секен Қуандықұлы 2021 жылы дүние салғанды. Мақалаға арқау болған төртінші тұлға Қоңырөлең қой совхозында директор болған. 90-ға таяған Өкен Әбілмәжінұлы Панфилов пен Кербұлақ ауданының құрметті азаматы атанған. Қария бүгінде Басши ауылында өмір сүруде.

1968 жылы 17-тамызда Секен екеуміздің үйлену тойымызда Ғалым аға: «*Бүгін Секеннің туған күні мен үйлену тойы сәйкес келіп отыр. Секенге сыйлық болып отбасымызға Ажар ананың қызы Бақтығүл қосылды. Отбасын құру ойыншық емес, әр қадамдарыңды ойланып басып, тату өмір сүріндер. Сыйлай білуді үйреніңдер, сыйлай білген адам қашанда сыйлы болады»,* – деген еді.

Жоғарғы партия мектебінің күндізгі, зооветинституттың сырттай бөлімін аяқтап, Лесновка ауылында парторг болып істейтін. Ол кезде колхоз бастығы Әлімғожа Садуақасов деген мінезді адам еді. Елдегі шешімі қиын, дау-дамайлы мәселелер туындай қалса тізеге салып жіберер деп көбіне Ғ.Тұрғанбаев екіжақты да келістіре отырып, ел ризашылығын алып жұмыс жүргізуге ықпал етіп отырады екен. «*Колхоз бастығына тікелей баруға батпағандардың арыз-тілектерін ретке келтіріп, елге жағдай жасап отыратын Ғалекең еді ғой»*, – деп еске алатын ауыл тұрғындары.

Жамаш апа талантты баласын оқытуды көздеп Жаркентте тұратын танысы – өзі сияқты жесір құрбысы Ұлтуар ананың үйіне тұрғызады. Ол үйдің үш баласымен бірге тату тұрып, шаруасына да көмек тигізе жүреді. Кейін Ұлтуар апаның Баян деген қызын ұнатып, достасып, Секен Сейтбекті іні тұтып, сыйластықпен оқуын үздік оқып жалғастырады. Бірақ ол үйге де салмақ салғаным жөн емес деп Жаркенттегі жетім балалар үйіне орналасып, орыс мектебін «Алтын белгімен» бітіреді. Жоғарғы оқуға түсуге жағдайы келмегендіктен орман шаруашылығына жұмысшы болып кіреді. Буыны жаңадан бекіп келе жатқан жас жігіт қарағай дайындауда құлаған ағаштың астында қалып, аяғы санынан үгітіліп сынып, бір жылдан астам төсекке таңылады.

Жаркентте Сыздық Табынбаев деген атақты дәрігер аяғын кесіп тастау қаупінен сақтап, 5 см-дей сүйекті қысқартып, темірмен жалғап, мүгедектіктен құтқарады. Аяғын өмір бойы сылтып басатынын ешкімге бірдірмейақ 84 жыл өмір сүріп, тік жүріп, еңбек жолын өткерген жан еді.

Жұбайы – Секеннің туған әпкесі Баян тәтеміз екі жерде жұмыс істеп, 4 баласына Ғалым ағаның анасы Жамаш апаға қарап, әрі Ғалым ағаның алаңсыз оқуына жағдай жасай білген ақылды, қайратты, аққөңіл жар, өте ажарлы әйел еді.

Балалары – Талғат, Гүлнар, Гүлбану, Жәмилә ол кезде мектеп оқушылары болатын. Олар ЖОО-нын әлі бітірмеген кезде Баян әпкеміз өмірден өтті. 50-ге де жетпеген Ғалым аға арпалыс еңбек етіп жүргенде ауыр қазаға ұшырады.

Тірі адам тіршілігін жасайды ғой, тағдырдың жазуымен дүнген қызы Софья Багимқызына үйленіп, Данияр атты баласы өмірге келді, ол да жақсы азамат болып өсті.

Ғалым Тұрғанбаев Панфилов ауданының Лесновка ауылында 1938 жылдың 6 ақпанынды өмірге келді. Анасы Жамаш – Алтын, Ғалым, Күләш атты балаларын киындық көре жүріп өсірді. Ғалым аға анасы Жамаш апа мен Баян тәтемнің анасы Ұлтуар апаның батасын алып, екеуі шаңырақ құрады. 1972 жылы Ғалым аға «Басши» қой совхозына директор болып барды. Панфилов ауданының бірінші хатшысы болған Ш. Сапиев ел берекесін кіргізе білетін, сөзге шешен іскер Ғалымның еңбегін, іскерлігін ерекше бағалап өзінің орнына ауданның бірінші хатшылығына лайық деп табады. 1973 жылы Ш. Сапиев ҚР орталық комитетіне қызметке ауыстырылып, Ғалым Тұрғанбаев Панфилов ауданының бірінші хатшысы болды. Жастайынан жігерлі, ақылды, қайсар білгір адам аудан абыройын бұрынғыдан да арттыра түсті. КППС-тің (СОКП) XXV съезіне делегат болып сайланды. 1990-1994 жылдары ҚР Жоғарғы кеңесінің депутаты болды. 1991-1994 жылдары «Алтын Емел» МҰТП-ның бас директоры болып үздіксіз еңбек етті, туған өлкенің табиғатын қолдаудағы ерекше еңбегін бағалап, Ел Президенті оған Американдық «Винчестер» мылтығын өз қолымен сыйлады. «Октябрь революциясы», «Еңбек Қызыл Ту», «Құрмет белгісі» ордендерімен марапатталған.

1973-1986 жылдары аралығында Ақсу, Панфилов, Көксу аудандарының бірінші хатшысы болған Ғ.Тұрғанбаев Алматы облысының Құрметті азаматы, Панфилов, Ақсу, Көксу, Кербұлақ аудандарының Құрметті азаматы атағын иеленді. 2009 жылы аты «Қазақстанның үздік адамдары» атты энциклопедияға енгізілді. Өз өмірінің үлгісі, бейнесін көрсететін «Өмір-күрес», «Ақиқат жолымен» деген кітаптар жазып қалдырды. Ән де айтатын, өнерді қатты бағалайтын ағаның М. Ешекеев, Д. Рақышев, Р. Бағланова, Н. Тілендиев, Н. Нүсіпжанов, Ә. Еңсебаев, Ш. Әбілтаев, А. Исағұлова сынды өте көп өнерпаздардан тікелей жазып алған небір әдемі шығармалары көп еді. Ал, Баян тәтеміз ғажап биші, ән де айтатын, аудан сахнасына да шығатын-ды.

Ғалым аға Басшиге барғанда совхоздың бөлім меңгерушісі, кейіннен бас агрономы болды. Ғалым ағаның ұсынуымен Шернияз аға Панфилов ауданының «Киров» атындағы колхозына парторг болып ауысты. Өзіне ұстаз санаған Ғалым ағаның абыройына нұқсан келтірмей, жаратылысынан сабырлы, әдепті, өте ұстамды, мәдениетті, келбетті, қабілетті, талапшыл маман ретінде танылды. Кейін «Басқұншы» колхозына бастық болып, 11 жыл еңбек етті.

Даңқты басшы екі мәрте Социалистік Еңбек Ері Николай Головацкий қайтыс болған соң ол кісінің шаруашылығын басқару үлесі Шернияз ағаға ұсынылды. Үлкендерді құрметтеп, жастарға жол көрсете жүріп, үлгілі еңбек етті. Жібек жеңгеміз екеуі Ұлан, Нүркен, Әлия, Нұрлан, Бауыржан атты бес баланы тәрбиелеп, олардың бәрі жоғарғы білім алды. Кейін Нүркен баласы қайғылы қазаға ұшырап, жеңгеміз күйзелістен қайтыс болды. Ауыр еңбек, жастайынан көрген жетімдік, бала қайғысы бәрі қосылып жүрек ауруына ұшырады, бірақ зейнетке жеткенше үзбей еңбектенді.

«Еңбек Даңқы» ордені, тағы басқа да медальдар, мемлекеттік марапаттар алып, Панфилов ауданының «Құрметті азаматы» атанды. Зейнеткер болса да елдің игі шараларының басы-қасында жүріп, ағайын-туыс, дос-жарандармен араласып, үлгілі Елағасы бола білді.

Үлкен ағасы – Жасқайрат анасы Ажармен бірге өзінен кейінгі іні-қарындастарының оқуына жағдай жасады. Інісі Шотаев Аман Нұғыманұлы – ғылым докторы. Малдың жаңа тұқымының авторы – селекционер-ғалым, Дүниежүзілік Шыңғыстану академиясының академигі, Тезек Төре қорының президенті. Жүзден астам ғылыми еңбектің, бір патенттің авторы, Профессор екі ағасынан бұрын шашын қырау шалып, ата-бабалар рухына ас беріп, арпалыс тіршілікте тез-ақ өмірден өтті. ҚР көлемінде Ұлытауда өткен Жошы ханға арналған ғылыми-практикалық конференция өткізіп, ас берілді. Абылай ханның 300 жылдығына орай Көкшетауда, Алматыда, Түркістанда да осындай ауқымды шара өткізілді. Кейін мемлекет тарапынан Абылай ханның туғанына 300 жыл толуы атап өтілді. Ғылым жолын қатар ала жүріп, 20 жылдан астам зерттеу жүргізіп Тезек Төренің еңбегін, қойылған жерін тауып, ескерткіш тұрғыздырды.

Жаркент-Сарыөзек тас жолының бойында Тезек Төре мен Бөлтірік шешенге үлкен Белгі тас қойылып, Ас беру рәсімін ұйымдастырды. Тезек Төренің оқымысты әрі елге еңбегі сіңген баласы Құдиярханның жатқан жері табылмаған соң дәл әкесінің қасына ескерткіш орнатып, жақын ағайын- туыстары Алтын Емел асуында құран бағышталды.

2000 жылдың 2 желтоқсанында «Елге тұтқа болғандар» айдарымен «Жетісу» газетінде жарияланған жерлесім, жолдасым Ерғали Ахметовтың – «Тезек Төренің жоқтаушылары бар ма?» деген көлемді мақаласы Тезек бабамыздың туған-туыс, үрім бұтақтарына, ағайын жерлестеріне үлкен ой салған еді. Сондағы ойдағы, көңілдегі, жүректегі жүрген арман орындалған секілді. Әрине, Тезек Төре, сол замандағы тек қана бір атаның, бір рудың ғана жетекшісі емес өзінің бабалары Абылхайыр, Абылай сияқты қазақ елінің бір шетіне тұтқа болған, Жетісуымыздың аға сұлтаны ретінде Албан, Суан, Жалайыр тағы басқа рулардың бастарын

Қабанбай батыр көшесі, 32
Тел.: 41-11-42, 41-11-70. Факс: 41-09-29.
E-mail: alatau_offset@mail.ru, www.alatau.kz@mail.ru

ЕСТЕЛІК

біріктіріп оңтүстік, солтүстік, шығыс, батыстағы алып көршілердің отарлық саясатын ажырата білгендігін кезінде Шоқан Уәлиханов, Семенов-Тяньшаньскийдің еңбектерінде орын алған болса, еліміз егемендігін алғаннан кейін, тарихтағы Тезек Төрені тереңірек зерттеп жүрген бауырларымыз Сәрсенбі Дәуітов, Бексұлтан Нұржекеевтерге бабалар рухтары қолдай берсін деп ерекше алғыс айтамыз.

Біз осы Алтын Емелдің теріскей-күнгейінде Жетісудың әр төңірегінде, Абылайдан тараған біраз ұрпақ бармыз. Кезінде қуғын-сүргіннің көкесін көрген ата-бабаларымыздың тағдырын ұмыта алмаймыз. Саясаттың қалдығы болар әлі де болса жасқаншақтығымыз бар екенін де жасыра алмаймыз. Бірақ қай-қайсымыз болсада өзіміз «тұлпардың тұяғы, алтынның сынағы» екенімізді де ұмытуға хақымыз жоқ. Үлкеніміз-кішіміз де қазағымыздың тілеуін, амандығын, бірлігін тілейміз.

...Інісі Арын Нұғыманұлы облыстық көпсалалы аурухананың бет-әлпет-жақ бөлімін басқарып, 30 жыл еңбек етті. ҚР Еңбегі сіңген, ҚР энциклопедиясына енген танымал дәрігер еді. Қарындасы – Бақтыгүл Нұғыманқызы ҚР Білім беру ісінің Құрметті қызметкері, «Ел ардақтысы» медалінің иегері. Тағы бір қарындасы – Шота Қарлығаш Нұғыманқызы Темірбек Жүргенов атындағы өнер университетінің оқытушысы, профессор, ҚР Еңбек сіңірген мұғалімі. Немере қарындасы – Шермұхамбетова Ағайша Исағұлова – Қазақ ұлттық қыздар педагогикалық университетінің оқытушысы, Қазақстаның Білім беру ісінің Құрметті қызметкері, профессор, композитор, әнші, баянист, Гран-При жүлдегері – («Көкпар» әні үшін).

Өкен аға (Юрий) Әбілмәжінұлы көп жыл ауыл шаруашылық саласының әр түрінде айтулы еңбек еткен, білімді маман ретінде ауданға танымал адам. Оның жары Марияш тәте Өкен аға 50-ге таянған шағында өмірден өтіп, бес баласын өзі оқытып, жеткізді.

Өкен Әбілмәжінұлы 10 жылдан астам Қоңырөлең қой совхозында директор болып істеп, шаруашылықтың тасын өрге дөңгелеткен мықты маман. Панфилов, Кербұлақ аудандарының Құрметті азаматы. Ғалым аға – Өкен аға – Шернияз аға – қызметтестік тіршілігін қарттық шағында дос- жаран, сыйлас адамдар болып елге үлгі-өнеге көрсетті. Аса қадірлі Шернияз ағам өмірден өткендегі қаралы жиында ел ардақтысы Ғалым аға: «Шәкеңнің кеткені ауыр тиді», – деп көкірегі қарс айырыла сөз сөйлеп еді, бір жеті өтпей ол кісі де өмірден озды. Араға бір ай салмай ең үлкен ағамыз Жасқайрат та кете барды.... Өткенге салауат, тірілерге жақсы тіршілік берсін Ұлы Аллам деп тілейміз.

Салқам Жәнгір ханның жоңғарларға тойтарыс бергенінің 300 жылдығы құрметіне өткізілген Белжайлаудағы тойдағы Белгітастың қойылуына аудандық ауылшаруашылық басқармасының басшысы Секен Қуандықұлы жетекшілік жасады.

Отбасын құрғаннан кейін 1968-1969 жылдың қаһарлы қысында Алакөл ауданының Ильич атындағы совхозына (Еңбекші) жолдамамен барып, екеуіміз сол елде мамандар тапшы кезінде жақсы еңбек еттік. Кейін Панфилов ауданының «Гвардия» совхозына (Айдарлы ауылы) бас экономист, мен мұғалім болып жеті жыл жұмыс істедік.

Үш айдан соң Ғалым Тұрғанбаевты Ақсу ауданының бірінші хатшылығына жіберді. Облыстағы ең артта қалған ауданды көтеру Тұрғанбаевқа міндеттелді. Алғыр, білімді ұйымдастыру қабілеті жоғары, еңбекқор, ауыл шаруашылығының ұтқыр маманы сол елді алға сүйреп, абыройлы елге айналдыра білді.

Ғалым аға тыныш күн кешу, жақсы демалу дегенді білмейтін адам ғой. Түн ішінде аудан орталығындағы қант зауытының жұмысын бақылап жаяу барып, ұрлық жасаушыларды да ұстап алған кездерінде кездескен қорқынышты жайларды Баян тәтем үрейлене отырып еске алушы еді.

«Ленин» совхозын Ерлік Омаров деген сымбатты, өнерлі, әнші жас жігіт басқарды. Сондай-ақ Серікқажы Садуақасов, Жексенбай Жетпісбаев.

«Аксу» қой совхозын Амантай Зияданов деген т.б. адамдар болды аудандық ауылшаруашылықтың басшысы Шелепанов, ауданның партия комитетінің II хатшысы болып қазақша судай сөйлейтін Осипов (кейін ҚР парламентінде депутат) істеген, III хатшысы болып білімді Марьян Айтпайқызы Байханова, Зура Дүйсенқызы, Халима Қожахметқызы сияқты әйел азаматтар ел игілігі үшін аянбай еңбек ете білетін кадрларды іріктеп алып, бірлесіп жұмыс істеді. Жастарды басшылыққа араластырып, баули білді.

Ғалым аға таңғы 3-4 терде шаң-тозаң болып, терезені қағып тұрған кездеріне таңғалушы едік. Сәл тынығып алып сол

ертеңгі кеңседегі жұмысына дейін ауданның біраз шаруашылығын бақылап үлгіретін. Ешкімнің ар-намысына тимей, көздеріне тіке қарап, шындыққа көздерін жеткізе жүріп, басшыларды жұмылған жұдырықтай еңбекке тарта білді. Аудан еңбеккерлерінің жемісті әрі құлшыныспен жұмыс істеуіне отбасының жағдайын жасап, балаларының оқуына ықпал етіп отыратын. Сондықтан ол кісіні халық жақсы көріп, қатты сыйлады.

Шаруашылықтар арасында қызу еңбек жарысын ұйымдастырып, әр айдың 13-і күні қорытындысын шығарып отыратын. «13-і отамалы Күн» деп басшылар сынға ұшыраудан қорқып бар ынта-шынтасымен істеуші еді.

Аудан, ауыл басшыларын мәдени шараларға тартып, сахнаға да шығаратын. Баян

тәтемізді де би билетіп, маған ән сал-дырды. Ерлік Омаров, Амантай Зияданов ағалар өте өнерлі еді – сахнаның сәнін әнімен тербейтін.

Панфилов ауданынан егін егу, су суғару үлгісін көрсету ниетінде біраз адам алдырып семинар өткізіп, жазғы жұмыстарға тартушы еді.

Көктеу, күзгі жиын-терін, қыстау, жазғы егістік сияқты ұшы-қиыры жоқ тірлікті ұйымдастыра білу – жігіттің жігіті ғана атқаратын істі абыраймен шебер жүргізе білген Ғалым ағаның адами қасиеті де зор болғанын ел іші үлкен ілтипатпен бағалап, күні бүгінге дейін құрметпен айтып жүргенін жеткізіп айта алмаймын-ау!.. Жаз жайлаудағы малшылар тойын елдің небір атақты, ардақты адамдарымен кездесу өткізе отырып, халықты қуанта білуші еді, өнер майталмандарын да қатыстыруды ұмытпайтын ғой.

Күзгі жиын-терін науқанының қорытындысын үлкен той-думанға айналдырып, ел еңсесін көтеріп-ақ тастайтын. «Қысты қарсы алу, шығарып салу», «Көктемді қарсы алу» деген мерекелер қандай еді. Бұндай шаралардың барлық ауылда жүргізілуін де бақылайтын.

Анасы Жамаш апа мен Баян тәтем үйінің қасына бау-бақшасын құлпыртып салып алатын да, ештеңеге зәру болмай өз тіршілігін қамтитын еді.

Ал Қуандықов болса шаруашылық көрсеткіші төмен, мінерге көлік жоқ қиын тіршілікке тап болды. Ауылдың кеңес басшысының Ақбоз аты бәйгеге мінетіндей екен, қалада өскен жігіт міне алмас деп соны берген ғой. Намысшыл, жігерлі жас жігіт ауа райының қарлы-боранды, жаңбырлы - шашынды кезеңінде атпен шаруашылық аралап, арпалыс тіршілікті бастан өткізді. Бір күні ат иесінің әйелі үйге келіп, қарағым, директорға айтшы-ол атқа мінгенше маған мінсін, ағаң қатты күйзеліп жүр, - деген ғой жылап – еңіреп. Бірден бере салмады... Бірте-бірте совхозға техника т.б. керек-жарақты ала бастады. «Уаз» автомашинасын алды.

Ә. Алыбаев облыстан министрлікке ауыстырылып, орнына Құсайынов Сақан Құсайынұлы деген өте салауатты, білімдар адам келді.Ол кісі облыстың әрбір шаруашылығын терең зерттеп, талмай еңбек етті.

Біздің совхозға неше рет келіп, үйімізде де болды. Кафе, қонақ үй деген жоқ кезең, келген адамды үйде күтеміз. Дастарқан басында өз өмірі жайында сыр шертіп, жақын туыс адамдардай қарым-қатынас жасайды екен басшылармен.

Ол кісінің жұбайы қайтыс болып, бес ұлымен қалғанын, жұбайы өте ақылды адам болғанын әңгімелеп берді.

Сақан Құсайынов – жас күнінде шахтер болған екен, айлығы 200 сом. Бір күні ол кісіні парторг болуға ұсынады, бірақ тартынып бармайды, айлығы 80 сом, шахтер болғаным ұтымды деп есептейді.

Жұбайы: «Неге төрге тартқан басыңызды табалдырыққа төсей бересіз!» – деп қатты ұялтыпты. Содан намыстанып парторг болдым. Кейін көтеріле келе Торғай облысының бірінші хатшысы болып, содан осында ауыстым деп әңгімеледі. Жұбайы қатты ауырып қайтыс болардың алдында өзінің құрбысын шақыртып, балаларын, ер азаматын сол құрбысына тапсырып – екеуің бірге балаларға ие болыңдар, – деп жүріп кете беріпті. Екеуміз де ұялып екі жаққа қаштық. Араға жыл салып, ойлана келе сол кісімен бас қосып, қазір бір қыз баламыз бар, – деп нәзік сезіммен әңгімесін айтты. «Қыз бала басқаша болады екен ғой, бойы маған жетіп қалды, құшақтап мойныма асылғаны, еркелегені басым болады екен» дейді күліп.

Мерекелер мен белгілі бір даталы күндерде телефон шалып құттықтайды біз әбден сасқалақтап қалушы едік, бұл оның еңбекке құлшынысын арттыруға қолданатын адами қасиеті екен ғой.

Келесі келгенінде балаларға базарлық, маған сыйлық, Секенге норка-құлақшын, ұлымыз Қуанышқа костюм әкелгені... Не айтарымызды білмейміз. Не бастық болып бір зат ұсынуды да білмеппіз ғой... Үйге келгенде кіші ұлымызды қасына отырғызып алатын еді. Ол кісінің әкесі үнемі өзін бірге алып жүрген екен. «Бастық боласың» деп бас та жегізіпті. Қазақ ырым етеді – ырымы қырым кетеді - деп жақсылыққа баулиды екен.

Бес жасар баламызға: «мені танисың ба?» , – деді.

– Иә, танимын, сіз Құсайынов атамсыз, – деді.

–Үйбай-ай, балапаным-ай, үлкен азамат бол, – деді қуанып. Тыныш отырмайтын баламыз Қуаныш: «Менің бес атам бар» - деді мақтанып.

Ғалым аға, Секен үшеуіміз қысылып отырмыз, не айтқалы отыр екен деп.

– Ол аталарың кім? – деді бала тіліне қызығып. Қуанышымыз болса:

Бірінші – Ленин атам, екінші – Брежнев атам, үшінші – Қонаев атам, төртінші – Құсайынов атам, бесінші – Ғалым атам деп бес саусағын көрсетті.

– Үйбай-ау, алтыным-ау, мен саған батамды берем, әкең сияқты директор болмай, мен сияқты облысты басқар деп бетінен сүйіп, мәз болды.

Бірде облыстық партия бюросынан шыққан Секен Қуандықұлына обком секретарының жүргізушісі артымнан еріңіз үйіне бірақ әкеледі. Кейінгі қосылған жұбайы қонақ бөлмесіндегі төрдегі үлкен кілемін жинатып Секеннің мәшинесіне салдырып жібереді. «Сіздің үйде кішкентай немереміз бар екен, атасы бата беріпті сол кісі сияқты мықты адам болып өссін», – дейді ырым етіп. Сол кілем әлі төрімізде. Міне, осындай да ғажап басшы болады екен!..

Секен Қуандықұлы бар ынтасымен еңбек етіп, Мәскеудің ВДНХ көрмесінен микроавтобус алды. «Еңбек Қызыл Ту», «Құрмет белгісі» ордендері, бірталай медаль-грамоталар алып, Панфилов ауданының «Құрметті азаматы» аталып жемісті еңбек етті.

Панфилов ауданында жеміс-жидек совхозының директоры; аудандық жеміс-жидек базасының директоры; ауданның ауыл шаруашылық басқармасының бастығы; аудан әкімінің бірінші орынбасары; Жаркент шекарасының республикалық шаруашылық басшысы. Үшарал колхозының бастығы болып істеді. Зейнетке шыққан соң жеке шаруа қожалығымен айналысты.

Жастайынан жоқшылық, жетімдік көрген Секен Қуандықов жүрек ауруынан өмірден өтті. Бүгінде тәрбиелеп өсірген ұл-қыздары – Нүргүл, Бибигүл, Қуаныш жоғарғы білімді мамандар.

Баяғының биіндей, ханындай ағатайым
Шерниязға

Ақылдың, парасаттың иесі едің,
Отбасы, ағайынның киесі едің.
Тез-ақ өтіп кеттің-ау әттең дүние-ай,
Көп еді әлі айтатын жүйе сөзің.

Хандай боп, Патшадай боп отырушы-ең,
Ортаңды берекеге толтырушы-ең.
Қамқор боп бәрімізге жүруші едің,
Кімге де тіл табуды білуші едің.

Салиқалы, салмақты, есті едіңіз,
Болмаушы еді әурешілік бос кезіңіз.
Ағатайым, ардақтым-жөні бөлек,
Табиғат жаратқан ғой елден ерек

Жібектей жарыңызбен бес балаңыз,
Жарасып жүрген кезді еске аламыз.
Қуанып, немере сүйіп, шөбере көріп,
Тәубә деп, өттіңізғой барға сеніп.

Ағатай, жатқан жерің болсын жарық,
Ұрпағың құран оқып тұрсын барып,
Тәу етіп әруағына ғибадатпен,
Қашан да еске аламыз ілтипатпен.

Бақтыгүл НҰҒЫМАНОВА,
ҚР Білім беру ісінің
Құрметті қызметкері.

Қабанбай батыр көшесі, 32
Тел.: 41-11-42, 41-11-70. Факс: 41-09-29.
E-mail: alatau_offset@mail.ru, www.alatau.kz@mail.ru

ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВО

ПОДПИСАЛИ МЕМОРАНДУМ О СОТРУДНИЧЕСТВЕ

КАК ПЕРЕДАЕТ ПРЕСС-СЛУЖБА РЕГИОНАЛЬНОЙ ПАЛАТЫ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЕЙ ГОРОДА АЛМАТЫ, АЛМАТИНСКАЯ ПАЛАТА ПРЕДПРИНИМАТЕЛЕЙ И АССОЦИАЦИЯ ЭКСПОРТЕРОВ ВОСТОЧНОЙ АНАТОЛИИ ПОДПИСАЛИ МЕМОРАНДУМ О СОТРУДНИЧЕСТВЕ. В АЛМАТЫ ПРОШЛА B2B ВСТРЕЧА ПРЕДСТАВИТЕЛЕЙ БИЗНЕС ДЕЛЕГАЦИИ АССОЦИАЦИЯ ЭКСПОРТЕРОВ ВОСТОЧНОЙ АНАТОЛИИ (DAİB).

В бизнес-встрече приняли участие председатель Палаты предпринимателей города Алматы Ауез Таймбетов, Генеральный консул Турецкой Республики в г. Алматы Акынджы Али Рыза, Председатель DAİB (Ассоциация Экспортеров Восточной Анатолии) Танрывер Этхэм.

По словам председателя Палаты предпринимателей города Алматы Ауеза Таймбетова, Турция имеет давние связи со странами Центральной Азией и часто называет этот регион частью «тюркского мира», ссылаясь на общее языковое, культурное и историческое наследие. Именно Турция одной из первых признала декларации о независимости Казахстана и входит в пятёрку крупнейших партнёров Казахстана по объёму товарооборота.

«В октябре 2022 г. выступая на 4-м заседании Совета стратегического сотрудничества высокого уровня Казахстан-Турция, Президент Казахстана назвал Турцию одним из самых близких и надежных партнеров Казахстана и отметил динамично развивающееся торгово-экономическое и инвестиционное сотрудничество между двумя странами. Мы будем работать в этом направлении», – отметил Ауез Таймбетов.

Сейчас в Казахстане успешно работают порядка 4 тысяч компаний с турецким капиталом. С участием турецкого бизнеса в Казахстане уже реализован 61 крупный проект на сумму более $2 млрд. Сегодня осуществляется 25 проектов на сумму более $2,5 млрд. На стадии реализации - 54 перспективных проекта стоимостью более $1,3 млрд.

Товарооборот между Казахстаном и Турцией за прошедший год составил 6,3 млрд долларов, что представляет собой увеличение на 54% по сравнению с 2021 годом. Основной спрос с турецкой стороны составили «топливно-энергетические товары». На втором месте «металлы и изделия из них». Также в Турцию экспортировались продукты животного и растительного происхождения, текстильные изделия, машинные оборудования, продукция химической промышленности и др.

В своем выступлении Танрывер Этхэм поблагодарил казахстанскую строну за теплый прием, и он добавил, что рассчитывает, что соглашение о сотрудничестве будет эффективным и принесет плоды, а не останется на бумаге.

Меморандум о сотрудничестве подписали председатель Палаты предпринимателей города Алматы Ауез Таймбетов и председатель DAİB (Ассоциация Экспортеров Восточной Анатолии) Танрывер Этхэм.

Далее участники обсудили вопросы сотрудничества в торгово-экономической сфере и установление деловых контактов. Были организованы B2B встречи бизнес делегации из Турции с предпринимателями г. Алматы.

Ш. ХАМИТОВ.

ЕНПФ

«АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ О ЕНПФ»

Если человек уже вышел на пенсию и начал получать выплаты, его накопления в ЕНПФ продолжат инвестироваться?

Все деньги, поступившие на индивидуальный пенсионный счет вкладчика, в том числе ОПВ, ОППВ, ДПВ, а также начисленный на них инвестиционный доход, пеня и иные поступления, после достижения вкладчиком пенсионного возраста, по-прежнему являются частью его пенсионных активов и будут инвестироваться Национальным банком РК в соответствии с Законом Республики Казахстан «О пенсионном обеспечении в Республике Казахстан».

Вся система инвестиционного управления и учета пенсионных активов является прозрачной: каждый вкладчик имеет возможность видеть свой инвестиционный доход в личном кабинете на сайте enpf.kz, в мобильном приложении или на портале электронного правительства. Сведения о том, в какие финансовые инструменты размещены пенсионные активы, публикуются на сайте ЕНПФ в разделе «Показатели/Инвестиционная деятельность».

Сейчас очень много разговоров о том, что наши пенсионные накопления могут «пропасть». Тревожусь, поэтому хотела бы узнать, какие есть гарантии сохранности моих пенсионных накоплений?

Казахстан является единственной страной в мире, где существует государственная гарантия сохранности пенсионных накоплений граждан с учётом уровня инфляции на момент выхода на пенсию.

Закон «О пенсионном обеспечении в РК» (статья 5) гарантирует получателям сохранность обязательных пенсионных взносов и обязательных профессиональных пенсионных взносов в ЕНПФ в размере фактически внесенных взносов с учетом уровня инфляции на момент получения права на пенсионные выплаты.

Иными словами, когда человек выходит на пенсию, производится расчет доходности на его индивидуальном пенсионном счете в соотношении с уровнем инфляции за весь период нахождения в накопительной пенсионной системе. Если доходность пенсионных накоплений за это время ниже уровня инфляции, государство эту разницу возмещает. Поэтому можно быть уверенным в том, что накопления вкладчиков надежно защищены и это не зависит от того, как будут развиваться события на финансовых рынках и складываться ситуация с инвестиционным доходом.

Право на выплату по гарантии государства вкладчики получают при наступлении пенсионного возраста. Кроме того, это право имеют люди с инвалидностью I и II групп, если инвалидность установлена бессрочно, лица, выехавшие на постоянное место жительства за пределы Казахстана, иностранцы и лица без гражданства, перечислявшие ОПВ, ОППВ, наследники в случае смерти лица, имеющего право на выплату по гарантии государства.

ИНВЕСТИЦИОННЫЙ ДОХОД ПЕНСИОННЫХ АКТИВОВ ПРЕВЫСИЛ ПОКАЗАТЕЛИ ПРОШЛОГО ГОДА

Инвестиционный доход пенсионных активов, начисленный за январь 2023 г., превысил показатель аналогичного периода в 5,4 раза и составил 66,4 млрд тенге.

На 1 февраля 2023 года инвестиционная доходность портфеля под управлением НБРК и управляющих инвестиционным портфелем (УИП) за 12 месяцев следующая: НБРК (6,93%), АО "Halyk Global Markets" (6,89%), АО "Jusan Invest" (6,44%), АО "BCC Invest" (4,93%), АО "Сентрас Секьюритиз" (4,67%).

Напомним, что доходность пенсионных активов за короткие периоды времени не демонстрирует объективную картину эффективности их управления. Пенсионные активы ЕНПФ обладают длинным инвестиционным горизонтом и основная цель инвестирования – это получение реальной доходности в долгосрочном периоде.

Инвестиционная доходность с года основания накопительной пенсионной системы (1998 год) на 1 февраля 2023 года нарастающим итогом составила 735,95 % при инфляции за весь период 686,62 %.

Таким образом, накопленный инвестиционный доход в долгосрочном периоде значительно превышает инфляцию.

В случае же, если снижение доходности в отдельные периоды повлияет на общий размер накопленного дохода за весь период накоплений конкретного вкладчика, а именно: накопленная доходность за полный период накоплений пенсионных взносов составит значение ниже накопленной инфляции за этот же период, то государство осуществляет выплату гарантии в размере разницы между суммой пенсионных накоплений данного вкладчика и фактически внесенных пенсионных взносов с учетом уровня инфляции.

Каждый вкладчик имеет возможность видеть свой инвестиционный доход в личном кабинете на сайте enpf.kz или в мобильном приложении.

Информация об инвестиционном управлении пенсионными активами ЕНПФ и финансовых инструментах, в которые размещены пенсионные активы ЕНПФ, публикуется на официальном сайте ЕНПФ (www.enpf.kz) в разделе «Показатели/Инвестиционная деятельность».

Много интересной и полезной информации на YouTube-канале БЖЗҚ ЕНПФ.

Бейсенбі - Четверг, 23 наурыз

ҚАЗАҚСТАН

06.05, 03.30 Күміс көмей
06.50 Ауылдастар
07.20 Менің атым Қожа
08.55 Мерекелік концерт
10.10, 18.00 Т/х «Махаббат тұтқыны»
11.00 Мерекелік концерт
15.00 Наурыз ұлттық сыйлығы
16.20 Сағындырған әндер ай
19.00 Мультфильм
20.20 Наурыз айы келгенде
00.00 Төрлет Наурыз
01.35 Футбол

ХАБАР

05.00«Қызық таймс»
06.00 «Жұлдызжды жекпе-жек»
07.00 «Оян!»
10.00 Концерт Терме деген өсиет
12.00, 20.00 «Үкім»
14.00 «Айналайын»
15.00 Қаза елі
18.00 Концерт
20.00 Концерт
23.00 Ұйқым келмейді
00.00 Қазақ елі 2

АСТАНА

06.00 «Сарай жаyhары»
07.00 М/с «Маша и медведь»
09.00, 21.00 Домалақ ана
11.00 Шымкент шоу
14.10 Брат или брак
6.10 Брат или брак 2
18.50 Елге сәлем
21.00 «Ессіз махаббат»
21.55 Т/х «Тағдыр талқысы»
00.00 Балуан шолақ

ЕВРАЗИЯ

06.00«Ең алғашқы»
07.00, 03.50 «Паутина»
08.45 Преданный
10.45 Весна моего сердца
14.30 QOSLIKE
18.30, 03.20, Басты жаңалықтар
19.00, 03.05 «KOREMIZ»
20.00 Главные новости
20.35 Сериал Места под солнцем
00.10 Я иду тебя искать
01.20 Линии судеб

КТК

07.00 Бәрі есімде
07.30 «Әлеттер тартысы»
08.00 Армысың әз наурыз
10.00 Джохан
12.00, 00.40 Мой лучший враг
16.00 «Адасқан қыз»
18.15 Сағындым Анашым
21.00 Теория зла
23.00 Отступники
03.50 Армысын әз наурыз повтор

ЖЕТІСУ

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Ұлытау ұлы» концерті
10.00 К/ф «Welcome to zhetysu»
12.00 «Кэ Бэк» телехикаясы
12.35 М/ф «Татонка»
13.00 «Эко-рейд»
«Әсем әуен»
14.30 «Менің өлкем» концерті
16.00 Д/ф «Ғажайып мәдениет»
16.30 Д/ф «Кең ауқымда»
16.50 «Тарихнама»
17.00 «Жүрек сөзі»
17.30 «Әсем әуен»
17.45 «Ауырып ем іздегенше»
18.00 «Сегодня» /тікелей эфир (Жетісу)
18.40 Д/ф «Әлемнің мәдени байлықтары»
19.00 «Өзекті»
19.30 «Ел қамы»
20.00 «Армансыз күнім болмайды» концерті
22.00 «Кэ Бэк» телехикаясы
22.35 «Әсем әуен»
23.00 «Талқы»
23.45 «Әсем әуен»

31 КАНАЛ

06.00, 03.10 Әзіл студио
07.00 Тамаша Лайв
08.00, 05.00 Ұлы жауынгер
09.30 Маша и медведь
12.00 Алтын адам
13.50 Тачки 2
16.00 Малефисента
18.00 Сокровище нации
20.30 Боги Египта
23.00 Біздің шоу
01.40, 04.30 What`s up?
03.50 1001 әзіл
04.00 Ризамын

7 КАНАЛ

06.00, 05.00 «Қуырдақ»
06.10 Т/х «Няня ман
07.20 Т/х «Тақиясыз періште»
08.00 «Мезгілсіз сезім»
09.00 гадалка
09.30 «Эксперт»
11.00, 20.00 сериал «Медиатор»
12.30 Кино 5 причин чтобы влюбиться
14.30 Қыздар ай
15.30, 22.30 Әлемнің жарығы
16.30, 00.30 «Девушка с макаровым»
17.00 «Семейные узы»
18.00 Эксперт
21.00 Лемон
23.10 Жена не стена
01.20 Келесі кім
02.10 «Тамаша 7 км»
03.00 Т/х «Япырай»
03.30 «Жеңіп көр»

Жұма - Пятница, 24 наурыз

ҚАЗАҚСТАН

06.00, 03.45 Әнұран
06.05, 17.15, 01.05 «Ауылдастар»
06.30 «Мұзбалақ»
07.30 «Ән мен әнші»
08.40 М/ф «Арыстан патша: Хакуна матата»
10.00, 18.00 «Махаббат тұтқыны»
11.00 «Ұлыстың ұлы күні»
12.00 «Өмір көркем»
13.00, 17.00, 20.00, 00.30 Ақпарат
13.10, 21.30 «Жат бауыр»
14.20 «Қызық екен...»
15.20 «Әйел әлемі»
15.55 «Күміс көмей»
20.35 «Ашық алаң»
22.30 Телехикая «Бауырлар»
23.20 «Көңіл толқыны»
00.00 «Парасат майданы»
01.35 «Футбол. EURO - 2024»

ХАБАР

05.00, 01.00 ҚР Әнұраны
05.00 «Қызық таймс»
06.00 «Жұлдызды жекпе-жек»
07.00 «Оян!»
10.00 «Менің өмірім»
10.30 «Ковер шоу»
10.35 «Ковер шоу»
12.00, 20.00 Т/х «Үкім»
14.00 «Айналайын»
15.00 Сериал
17.00 «Бегом за деньгами»
18.00 Новости
18.15 Итоги
19.00 Қорытынды жаңалықтар
19.15 Біздің мақсат
21.45 Қызық таймс
23.00 Мегахит «Всегда верен»

АСТАНА

06.00 Т/х «Сарай жаyhары»
07.00 Мультфильм «Маша и медведь»
09.00 Тележоба «Көшпенділер»
11.30 «Ұлым»
11.30 «Ұлым» түрік телехикаясы
13.30 Президент пәрмені
13.40 «Қара шаңырақ»
15.40 «Елге сәлем»
18.00 «Жұлдызды жекпе-жек»
20.00 «Астана таймс»
21.00 Т/х «Үміт үйі»
21.55 «Тағдыр талқысы»
00.00 Х/ф «Домалақ ана»

ЕВРАЗИЯ

06.00 «Ең алғашқы»
07.00, 03.45 «П@утина»
08.00 «Қайырлы таң,Қазақстан!»
09.00 «Доброе утро, Казахстан!»
10.00 «Жить здорово»
10.45 «На самом деле»
11.30 «Мужское/ женское»
12.25 Сериал «Татьянин день»
14.10, 02.15 «Новости»
14.20, 02.20 «Жаңалықтар»
14.30 «Қослайк»
18.30, 03.15 «Басты жаңалықтар»
19.00, 02.30 «Көреміз»
20.00 «Главные новости»
20.35 «Поле чудес»
21.50 Сериал «Час сыча»
01.25 «Повара на колесах»

КТК

07.00 ҚР Әнұраны
07.05 Бәрі есімде
07.30 «Әулеттер тартысы»
08.00 «Алдараспан»
10.00 «Было дело»
10.50 «Пес-5», остросюжетный детектив
13.10 «Отступники» остросюжетный боевик
15.10 «Теория зла»
17.00 «Адасқан қыз»
19.30 Кешкі жаңалықтар
20.00 Дау-дамайсыз
20.35 «КТК- web»
21.00 Вечерние новости
21.40 «Женский приговор»
01.20 «Пес-5»
02.15 «Дау-дамайсыз»
02.40 «КТК- web»
03.00 «Адасқан қыз»
04.00, 04.30 «Кешкі жаңалықтар»

ЖЕТІСУ

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
8.50 «Спорт-тайм»
09.00 К/ф «Қазына іздеушілер»
11.00 «Өзекті»
11.30 «Ел қамы»
12.00 «Кэ Бэк» телехикаясы
12.35 М/ф «Татонка»
13.00 «Жанашыр»
13.30 «Әсем әуен»
14.30 «Сегодня» (Жетісу)
15.00 Жаңалықтар /тікелей эфир
15.30 Жаңалықтар
15.45 «Әсем әуен»
16.00 Новости
16.30 Новости
16.50 «Тарихнама»
17.00 «Шашу»
17.45 «Ауырып ем іздегенше»
18.00 «Бүгін» (Қонаев)
18.40 Д/ф «Әлемнің мәдени байлықтары»
19.00 «Өзекті»
19.30 «AgroLife»
20.00 Қорытынды жаңалықтар (Алматы облысы)
20.30 Қорытынды жаңалықтар (Жетісу облысы)
21.00 Итоговые новости (Алматинская область)
21.30 Итоговые новости (Область Жетысу)
22.00 «Кэ Бэк» телехикаясы
22.35 «Әсем әуен»
23.00 Д/ф «Кең ауқымда»
23.30 «Әсем әуен»

31 КАНАЛ

05.58 ҚР Әнұраны
06.00, 03.00 « Әзіл студио»
07.00 Ризамын
07.30, 01.40, 04.30 What's up?
08.00 М/с «Ұлы жауынгер»
08.30 «Пиноккио»
09.40, 00.00 «31 әзіл»
10.00 Сериал «Листопад»
11.00 М/с «Команда мстители»
11.30 Сериал «Маша и медведь»
12.20 «Урфин Джюс возвращается»
14.00 Х/ф «Гуд бай мой бай»
16.00 Х/ф «Неоспоримый-2»
18.00 Х/ф «Неоспоримый-3»
20.00 Информбюро
21.00 Х/ф «Жапырақтар төгілгенде»
21.50 Х/ф «Взрывная блондинка»
03.50 «1001 әзіл»
04.00 Bala batlle

7 КАНАЛ

06.00 «Қуырдақ»
06.30 Т/х «Няня MAN»
07.00 Т/Х «Тақиясыз періште»
08.00 Т/х «Мезгілсіз сезім»
09.00 Сериал «Гадалка»
09.30 «Эксперт»
11.30 Сериал «Медиатр»
12.30 Скетчком «Жена не стена»
14.30 «Қыздар-ай»
15.30 «Алдараспан»
16.20 «Әуен толқыны»
16.30 «Девушки с Макаровым»
17.00 Сериал «Семейные узы»
18.00 «Жаңа кезең»
18.20 Х/Ф «Широко шагая»
20.00 Т/х «Сәке»
22.00 «Вальс»
00.30 «Семейные узы»
01.30 Девушки с Макаровым
02.00 «Тамаша 7 км»
03.00 Т/Х «Япырай»
03.50 «Жеңіп көр»
05.20 «Қуырдақ»

Сенбі - Суббота, 25 наурыз

ҚАЗАҚСТАН

06.00, 03.45 Әнұран
06.05 «Жәдігер»
06.30, 20.00, 01.05 «Ақпарат»
07.05 «Көңіл толқыны»
08.25 «Бірегей»
09.15 «Күміс көмей»
10.00,18.00 Т\х «Махаббат тұтқыны»
12.00 «Әзіл әлемі»
13.20 «Төрлет, Наурыз!»
16.20 М/ф «Рататуй»
20.30 «Ақорда»
20.40 «Қазақстан дауысы. Балалар»
22.30 Т\Х «Бауырлар»
23.30 «Хатико»
01.35 Футбол.EURO-2024

ХАБАР

05.00, 01.00 ҚР Әнұраны
05.00 «Қызық таймс»
06.30 Концерт «Алашұлы»
08.30 «Дарын»
09.30 «Спорт әлемі»
10.00 Мегахит. «Всегда верен»
12.00 М/ф «Кунг-фу кролик: повелитель огня»
13.30 «StartUp KZ»
14.00 Телехикаялар марафоны
15.30 «Құнды құжаттар»
16.30 «Әрекет»
17.00 «Маска»
19.00 «Ковер шоу»
21.00 «7 күн»
21.30 «Алғашқы»
22.30 «Бұл осылай болған еді...»
23.15 Нарезки «Ковер шоу»
23.45 Международный турнир по ММА

АСТАНА

06.00 Т/х «Сарай жаyhары»
07.00 Мультфильм «Маша и медведь»
09.00 Сериал «Любимая учительница»
12.10 Т/х «Тракторшының махаббаты»
17.00 Х/ф «Ұлы дала таңы»
20.00 «Сапар таймс» апталық-сараптамалық
21.00 «Үміт үйі»
21.55 «Тағдыр талқысы»
00.00 Х/ф «Загадай желание»
02.00 Х/ф «Жетімдер»

ЕВРАЗИЯ

06.00, 03.15 «Той БАЗАР»
07.20 «П@утина»
08.15 «Поехали»
09.00 «Спешите любить»
10.50 Сериал «Час сыча»
14.30 «Раневская»
18.30 «Айна»
19.00 «Спасатель»
20.55 Сериал «Солнечный ливень»
00.40 «Перевал»
02.25 «Лабиринт»

КТК

07.00 ҚР Әнұраны
07.05 «Мәссаған»
07.30 «Бәрі есімде»
08.00 «Озат отбасы»
09.00 «КТК web»
09.30 «Вечерние новости»
10.10 «Юморина»
11.20 «Женский приговор»
15.00 «Аш бәледен қаш бәле»
16.40 Х/ф «Өкініш»
18.00 «Алдараспан»
21.00 «Мой любимый друг»
01.20 «Пес-5»
02.10 «Аш бәледен, қаш бәле»
03.25, 04.20 «Озат отбасы»

ЖЕТІСУ

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық»
8.50 «Спорт-тайм»
09.00 Жаңалықтар (Алматы облысы)
09.30 Жаңалықтар (Жетісу облысы)
10.00 Новости (Алматы облысы)
10.30 Новости (Жетісу облысы)
11.00 «Өзекті»
11.30 «AgroLife»
12.00 «Кэ Бэк» телехикаясы
12.35 М/ф «Татонка»
13.00 «Алаш таңы»
13.30 «Шашу»
14.30 «Бүгін» (Қонаев)
15.00 «Сағындырған әндер-ай» концерті
17.00 «Шашу»
17.45 «Ауырып ем іздегенше»
18.00 «Ділмар»
19.00 «Безбен»
19.40 «Әсем әуен»
20.00 Қорытынды жаңалықтар (Алматы облысы)
20.30 Қорытынды жаңалықтар (Жетісу облысы)
21.00 Итоговые новости (Алматинская область)
21.30 Итоговые новости (Область Жетысу)
22.00 «Әсем әуен»
23.00 Д/ф «Кең ауқымда»
23.30 «Әсем әуен»

31 КАНАЛ

05.58 Әнұран
06.00, 03.30 Әзіл студио
07.00, 03.00 Тамаша лайф
08.00 М/с «Ұлы жауынгер»
08.30 «Маша и медведь»
09.30 Готовим с Адель
10.00 «Алдараспан»
12.00 «Гуд бай мой бай!»
14.00 «Angry birds в кино»
16.00 Х/ф «Боги Египта»
18.40 «Геракл»
20.35 «Мстители. Финал»
00.00 «Біздің шоу»
01.20 Whats up?
02.00 «31 әзіл»
04.00 1001 әзіл
04.30 Ризамын

7 КАНАЛ

06.00, 05.00 «Қуырдақ»
07.00, 02.40 «Келесі кім?»
08.30, 02.10 «Құтты қонақ»
09.00 «Гадалка»
09.40 «Регина+1»
10.45 «Реформатор»
11.00 Сериал «Женский доктор»
14.40 Т/х «Разговор со вкусом»
15.00 «Жұлдызды шаңырақта»
15.30 «Пәленшеевтер»
16.30 Сәлем саған, Астана
19.00 Т/х «Сәке»
21.00 Шоу «Маска», 4 сезон
00.40 Х/ф «Широко шагая»
03.00 Т/х «Япырай»
03.30 «Жеңіп көр»

Жексенбі - Воскресенье, 26 наурыз

ҚАЗАҚСТАН

06.00, 03.45 Әнұран
06.05 «Жәдігер»
06.30 Ақпарат
07.05 «Күй керуен»
07.35 «Дәуір даналары»
08.20 «Ақсауыт»
08.40, 17.30 «Ұлттық арнада – Ұлыстың ұлы күні!»
10.00, 18.00 «Махаббат тұтқыны»
12.00 «Қазақстан дауысы»
13.40 М/ф «Рататуй»
15.20 «Хатико»
17.00 «Тіршілік»
20.00 «Апта»
20.50 «Әбдіжаппар Әлқожа» концерті
22.30 «Бауырлар»
23.30 «Ұлыстың ұлы күні!»
00.45 «Апта»
01.35 Футбол. EURO-2024

ХАБАР

05.00, 01.00 Әнұран
05.00 «Қызық таймс»
06.15 Концерт «Айттым сәлем сағынып»
08.30 «Әке бақыты»
09.30 «Спорт тайм»
10.00 «За гранью жизни»
12.00 М/ф «Маленький болшой герой»
13.15 «Десять друзей кролика»
13.45 «Балақай»
14.30 «Телихикая марафоны»
16.00 «Культурный контекст»
17.15 «Дүлдүлдер дүбірі»
17.30 «Маска»
19.30 «Жұп жұбымен»
21.00 «7 күн»
21.30 «Отдел журналистских расследовний»
22.05 «Киноман»
22.35 Мегахит «Осечка»

АСТАНА

06.00 Т/х «Сарай жаyhары»
07.00 Мультфильм «Маша и медведь»
09.00 «Любимая учительница»
11.20 «Загадай желание»
13.35 «Алдараспан»
18.00 Х/ф «Маленький свидетель»
21.00 «Үміт үйі»
21.55 «Тағдыр талқысы»
00.00 Х/ф «Аташка на хайпе»
01.35 «Көру керек»

ЕВРАЗИЯ

06.00, 03.15 «Той БАЗАР»
07.45, 02.30 «П@утина»
08.45 «Воскресные беседы»
09.00 Х/ф «Мы с дедушкой»
10.50 «Қаймақ»
11.25 Сериал «Солнечный ливень»
15.00 Сериал «Раневская»
18.55 «Добрый вечер, Казахстан»
20.00 Прямой эфир «Грани»
21.00 Сериал «Отчаяная домохозяин»
00.45 «Три аккорда»

КТК

07.00 ҚР Әнұраны
07.05 «Өмір өзен»
08.30 «Озат отбасы»
09.30 «Юморина»
11.00 «Мой любимый друг»
15.30 Бірбеткей ғашықтар
17.00 «Кореядағы махаббат»
19.00 «Ән мен әнші»
21.00 «Портрет недели»
22.00 «Сказка о женской дружбе»
23.50 «Пес-5
01.50 Бірбеткей ғашықтар
03.00, 04.30 «Ән мен әнші»

ЖЕТІСУ

07.05 «Әсем әуен»
09.00 Жаңалықтар (Алматы облысы)
09.30 Жаңалықтар (Жетісу облысы)
10.00 Новости (Алматы облысы)
10.30 Новости (Жетісу облысы)
11.00 «Безбен»
11.40 «Әсем әуен»
12.00 Д/ф «Мен ежелгі мәдениет куәгерімін»
12.35 М/ф «Татонка»
13.00 «Архивтегі ақиқат»
13.30 «Шашу»
14.30 «Ділмар»
15.00 К/ф «Бәйлидің қателігі»
16.40 «Әсем әуен»
17.00 «Қазақ үні»
17.30 «Әсем әуен»
17.45 «Ауырып ем іздегенше»
18.00 «Жүрек сөзі»
19.00 Д/ф «Кең ауқымда»
19.30 «ЭКО-рейд»
20.00 «Ән тыңдайық»
20.30 Апта /қаз/
21.30 Апта /рус/
22.20 «Әсем әуен»

31 КАНАЛ

05.58 ҚР Әнұраны
06.00, 02.30 «Әзіл студио»
07.00 «Информбюро»
07.10, 01.40 «Тамаша лайф»
08.00, 03.30, 05.00 «31 әзіл»
09.00 «Телебинго»
09.25 Готовим с Адель
10.00 М/с «Урфин Джюс возвращается»
11.40 «Angry birds в кино»
13.40 «Angry birds в кино-2»
15.40 Х/ф «Геракл»
17.40 «Мстители. Финал»
21.10 Х/ф «Неоспоримый-3»
23.10 «Алдараспан»
04.00 «1001 әзіл»
04.30 «Ризамын»
05.30 «Whats up?»

7 КАНАЛ

06.00, 05.10 «Қуырдақ»
07.00 Т\х «Пәленшеевтер»
08.30, 00.50 «Құтты қонақ»
09.00 «Измайловский парк»
11.40 Шоу «Маска»
15.00 Т/х «Қызықты weekend»
16.00 «Q елі»
16.20, 01.20 «Вальс» Нұрболат Абдуллин концерт
18.50 «Lemon» Күлпаштың хикаялары
21.00 Сериал «Кукольный домик»
03.20 Т/х «Япырай»
03.40 «Жеңіп көр»

Қабанбай батыр көшесі, 32
Тел.: 41-11-42, 41-11-70. Факс: 41-09-29.
E-mail: alatau_offset@mail.ru, www.alatau.kz@mail.ru

ҚАЗЫНА

АНА ТІЛІҢ –АРЫҢ БҰЛ

МЕМЛЕКЕТТІК ТІЛІМІЗДІҢ МӘРТЕБЕСІН ӨСІРІП, МЕРЕЙІН ТАСЫТУ ЖОЛЫНДА ЕГЕМЕН ЕЛІМІЗДЕ ІРГЕЛІ ІСТЕР АТҚАРЫЛУДА. БҰҒАН КӨП ҰЛТТЫҢ ӨКІЛДЕРІ МЕКЕНДЕЙТІН – ДОСТЫҚ ЗЕРТХАНАСЫ АТАНҒАН ҚАЗАҚ ЕЛІНДЕ МЕМЛЕКЕТТІК ТІЛ ҚАЗАҚ ТІЛІ БОЛЫП ТАБЫЛАТЫНЫ ДА АЙҚЫН ДӘЛЕЛ.

Бұл жөнінде еліміздегі қабылданған «Қазақстан Республикасындағы тілдер туралы» Заңда, мемлекеттік тілді дамыту және оның қолдану аясын кеңейту туралы Мемлекеттік бағдарламаларда да баса айтылған.

Ана тілің – арың бұл,
Ұятың боп тұр бетте.
Өзге тілдің бәрін біл,
Өз тіліңді құрметте! – деп қазақтың дүлдүл ақыны Қадыр Мырза Әли айтқанындай, көп тілді меңгерсең де, ана тіліңді ұмытпай, көсегесін көгертіп, мәртебесін арттыруға әркім өз үлестерін қосса, нұр үстіне нұр болар еді. Сонда қазақ тілінің қолдану аясы да кеңейе түсіп, қажеттілігі де арта түсер еді. Өкінішке орай сот төрелігін жүзеге асырудағы сот ісінің тілі туралы қағидаттың сақталмауына байланысты бірқатар кемшіліктерге жол беріліп келе жатқаны құпия емес. Мәселен, сотқа дейінгі тергептексеру кезінде тергеушілер өздері жақсы меңгерген орыс тілінде істі жүргізуге мүдделі болып, айыпталушыны да, жәбірленушілерді де осы тілде жауап беруге мәжбүрлеген жағдайлар аз кездеспейді.Тағы қынжыларлық жай, азаматтық істерде, әкімшілік істерде де шағымданушылардың көпшілігінің заң тұрғысындағы сауаты жеткілікті болмағандықтан жалдаған қорғаушылары өздеріне қолайлы болу үшін талап арызды орыс тілінде жазып беріп, сот талабы бойынша арыз қай тілде түссе сол тілде қаралып жатқанын да көріп жүрміз. Көбіне арызданушылар өкілдерінің жетегіне еріп кетіп, процеске келгенде өзі арызданған іс жүргізу тілін білмейтіндіктен аудармашы тағайындауды сұрап жататынын жиі кездестіріп жүрміз. Олардың айтатын уәждері бір ғана, өкілім толтырды, мен қол қойып бере салдым дейді. Сондықтан қарапайым халықтың заң тұрғысындағы сауатын ашып, өз құқықтарын білу дәрежесіне жеткізетін болса, олар беретін арыздарын өздері жақсы меңгерген ана тілінде беретіні айдан анық қой. Сонда олар қазақ тіліне шорқақ заңгерлердің айтқанына көніп, айдағанына жүрмейтін еді ғой. Демек, мемлекеттік тілде қаралатын істердің саны да анағұрлым арта түсер еді. Міне, осындай болмашы кемшіліктің өзі мемлекеттік тілдің қолданыс аясын кеңейте түсуге қолбайлау болып отырғанын анық көріп отырмыз.

Бүгінгі таңда мына бір мәселеге де мән беру артық болмас. Ғаламтордың дамуы оны қолданушылардың көптігімен өлшенеді. Демек, оның барлық мүмкіндіктерін пайдалана отырып қазақ тілін үйрететін сайттарды көптеп ашып, яғни, ғаламторда қазақ тілін үйретуге қызықтыратын сайттар көбейсе тілімізді үйренушілер саны көбейер еді.

Айгүл КӘЛПЕБАЕВА,
Талдықорған әкімшілік құқық бұзушылықтар жөніндегі мамандандырылған ауданаралық сотының судьясы.

МАМАН МІНБЕРІ

ЖАУАПКЕРШІЛІК ЖҮКТЕЙТІН ҚЫЗМЕТ

Жалпы, сот отырысы хатшысының жұмысы күрделі, көп салалы, сөйте тұра қызықты да. Сот процесінде хатшы жүріп жатқан істің барысын, сот процесіне қатысушылардың айтқан сөздерін хаттамаға түсіріп қана отыратын сияқты. Алайда, сот процесінің дұрыс ұйымдастырылуы, іс бойынша өзіндік айғақ саналатын сот құжаттарының, сот отырысы хаттамасының дұрыс, нақты, сауатты толтырылуы осы хатшыға байланысты.

Хатшы, сонымен қатар, тараптардың сот отырысына келуін қамтамасыз етіп, азаматтық және қылмыстық істерді ресімдеп, сот актілері мен басқа да құжаттарды іс жүргізу нұсқаулығына сәйкес сатыларға жолдайды. Соттың жұмысы мен беделі көп ретте сот отырысы хатшысының жұмысты дұрыс ұйымдастыра білуіне, жауапкершілігіне, біліктілігі мен ұқыптылығына байланысты.

Қылмыстық, азаматтық, әкімшілік істерге қатысып жүрген сот отырысының хатшылары азаматтық кодекс, азаматтық процесстік кодекс, қылмыстық, қылмыстық процесстік кодекс және әкімшілік құқық бұзушылық кодексте тағы басқа салаларға қатысты заңдарды неғұрлым терең игеруге зор мүмкіндік алып, өздерінің кәсіби және зияткерлік деңгейін жетілдіреді. Сот процестеріне қатысып, білікті заңгерлердің жұмыс тәсіліне қанығып, іс материалдарымен танысып жүрген хатшы қаралған даулар бойынша өзіндік талдау жасап, өзінше ой түйеді.Талапкер мен жауапкердің тарапынан екі бөлек мүддені қорғаған тәжірибелі заңгерлердің дауды өз пайдасына шешу үшін жасайтын түрлі айла-шарғыларына куә болудың өзі бір ғанибет екені де талассыз. Демек, сот отырысының хатшысы болу жауапкершілік пен ұқыптылықты талап ететін мәртебелі міндет. Бұл сыннан абыроймен өткен мамандар өзінің тәжірибесін толықтырып, біліктілігін арттырып шығатыны даусыз.

Гаухар ҚАЗБЕКОВА,
Талдықорған әкімшілік құқық бұзушылықтар жөніндегі мамандандырылған ауданаралық сотының бас маманы - сот отырысының хатшысы.

БЖЗК ЗЕЙНЕТАҚЫ ҚОРЫ ПЕНСИОННЫЙ ФОНД

«БЖЗҚ ТУРАЛЫ ӨЗЕКТІ САУАЛДАР»

Егер азамат зейнетке шығып, төлем ала бастаған болса, оның БЖЗҚ-дағы жинақтарының инвестициялануы тоқтап қалмай ма?

Салымшы зейнет жасына толғаннан кейін салымшының жеке зейнетақы шотына соған дейін түскен барлық ақша, оның ішінде МЗЖ, МКЗЖ, ЕЗЖ, сондай-ақ оларға есептелген инвестициялық табыс, өсімпұл және өзге де түсімдер бұрынғысынша оның зейнетақы активтерінің бір бөлігі болып есептеледі және оны "Қазақстан Республикасында зейнетақымен қамсыздандыру туралы" Қазақстан Республикасының Заңына сәйкес ҚР Ұлттық Банкі инвестициялайтын болады.

Зейнетақы активтерін инвестициялық басқару мен есепке алудың бүкіл жүйесі ашық: әрбір салымшының enpf.kz сайтындағы Жеке кабинетте, ұялы қосымшада немесе электрондық үкімет порталында өзінің инвестициялық табысын көруге мүмкіндігі бар. Зейнетақы активтері қандай қаржы құралдарына орналастырылғаны туралы мәліметтер БЖЗҚ сайтындағы "Көрсеткіштер/Инвестициялық қызмет" бөлімінде жарияланады.

Қазір біздің зейнетақы жинақтарымыздың "жоғалып кетуі" мүмкін екендігі туралы әңгімелер өте көп. Мен осыған алаңдаймын, сондықтан зейнетақы жинақтарымның сақталуына қандай кепілдіктер бар екенін білгім келеді?

Қазақстан – зейнетке шыққан кездегі инфляция деңгейін ескере отырып, азаматтардың зейнетақы жинақтарының сақталуына мем--лекеттік кепілдік беретін әлемдегі жалғыз ел.

"ҚР-да зейнетақымен қамсыздандыру туралы" заң (5-бап) алушыларға зейнетақы төлемдеріне құқық алған кездегі инфляция деңгейін ескере отырып, нақты енгізілген жарналар мөлшерінде БЖЗҚ-дағы міндетті зейнетақы жарналары мен міндетті кәсіптік зейнетақы жарналарының сақталуына кепілдік береді.

Басқаша айтқанда, адам зейнетке шыққан кезде оның жеке зейнетақы шотындағы кірістілік жинақтаушы зейнетақы жүйесінде болған барлық кезеңдегі инфляция деңгейіне қатысты есептеледі. Егер осы уақыт ішінде зейнетақы жинақтарының кірістілігі инфляция деңгейінен төмен болса, мемлекет бұл айырмашылықты өтейді. Сондықтан салымшылардың жинақтары сенімді қорғалғанына сенімді бола аласыз. Бұл қаржы нарықтарындағы оқиғалардың қалай дамитынына және инвестициялық табысқа қатысты жағдайдың қалыптасуына байланысты емес.

Салымшылар мемлекеттің кепілдігі бойынша төлем алу құқығын зейнет жасына толған кезде алады. Бұдан басқа, бұл құқыққа егер мүгедектігі мерзімсіз болып белгіленсе, I және II топтағы мүгедектігі бар адамдар, Қазақстаннан тыс жерлерге тұрақты тұруға кеткен адамдар, МЗЖ, МКЗЖ аударған шетелдіктер мен азаматтығы жоқ адамдар, мемлекет кепілдігі бойынша төлем алуға құқығы бар адам қайтыс болған жағдайда, мұрагерлер ие болады.

ЗЕЙНЕТАҚЫ АКТИВТЕРІНІҢ ИНВЕСТИЦИЯЛЫҚ КІРІСІ ӨТКЕН ЖЫЛҒЫ КӨРСЕТКІШТЕН АСЫП ТҮСТІ

2023 жылғы қаңтарда есептелген зейнетақы активтерінің инвестициялық кірісі сәйкес кезеңнің көрсеткішінен 5,4 есеге артып, 66,4 млрд теңгеге жетті.

2023 жылғы 1 ақпандағы жағдай бойынша ҚРҰБ және инвестициялық портфельді басқарушылардың (ИПБ) құзыретіндегі портфельдің 12 айдағы инвестициялық кірістілігі төмендегідей болды: ҚРҰБ (6,93%), "Halyk Global Markets" АҚ (6,89%), "Jusan Invest" АҚ (6,44%), "BCC Invest" АҚ (4,93%), "Сентрас Секьюритиз" АҚ (4,67%).

Естеріңізге сала кетейік, зейнетақы активтерінің қысқа уақыт аралығындағы кірістілігі оларды басқару тиімділігінің көрсеткіші бола алмайды. БЖЗҚ-ның зейнетақы активтері ұзақ инвестициялық көкжиекпен сипатталады. Оларды инвестициялаудың негізгі мақсаты – ұзақ мерзімді кезеңде нақты кіріс алу.

Жинақтаушы зейнетақы жүйесінің негізі қаланған жылдан (1998) бастап 2023 жылғы 1 ақпандағы жағдай бойынша инвестициялық кірістілік өспелі қорытындымен бірге бүкіл кезеңдегі инфляция 686,62% болған кезде 735,95% көрсетті.

Осылайша, ұзақ мерзім ішіндегі жинақталған инвестициялық кіріс инфляциядан едәуір асып түседі.

Егер жекелеген кезеңдердегі кірістіліктің төмендеуі нақты салымшының жинақтарының бүкіл кезеңінде жинақталған табыстың жалпы мөлшеріне әсер еткен жағдайда, атап айтсақ, зейнетақы жарналары аударылған толық кезең ішіндегі жинақталған кірістілік сол кезеңдегі жинақталған инфляциядан төмен мәнді құрайтын болса, онда мемлекет осы салымшының зейнетақы жинақтарының сомасы мен инфляция деңгейін ескере отырып нақты аударылған зейнетақы жарналарының сомасы арасындағы айырма мөлшерінде кепілдік төлемін жүзеге асырады.

Әрбір салымшының enpf.kz сайтындағы Жеке кабинет немесе ұялы қосымшада өзінің инвестициялық табысын көруге мүмкіндігі бар.

БЖЗҚ зейнетақы активтерін инвестициялық басқару және олар орналастырылған қаржы құралдары туралы ақпарат Қордың (www.enpf.kz) ресми сайтындағы «Көрсеткіштер/Инвестициялық қызмет» бөлімінде жарияланады.

БЖЗҚ/ЕНПФ YouTube арнасынан көптеген қызықты және пайдалы ақпарат алуға болады.

КӨҢІЛ АЙТУ

Алматы облысы мамандандырылған ауданаралық экономикалық сотының судьялар ұжымы Жетісу облысы Ескелді аудандық сотының отставкадағы құрметті судьясы **Бегали Мухамедиұлы ТЕМІРБЕКОВТЫҢ** қайтыс болуына байланысты осындай орны толмас ауыр қаза кезінде марқұмның отбасына, атап айтқанда, жұбайы Розаға, ұлы Ердосқа, қыздары Надиля мен Жазиляға және туған-туыстарына қатты қайғырып көңіл айтады және қайғыларына ортақтасады.

Қабанбай батыр көшесі, 32
Тел.: 41-11-42, 41-11-70. Факс: 41-09-29.
E-mail: alatau_offset@mail.ru, www.alatau.kz@mail.ru

ҚОҒАМНЫҢ ҚОРДАЛАНҒАН УЫН ЖҰТЫП

СҰЛУЛЫҚ

Сұлулық- келбетінде, жүрегінде,
Ақжарма адалдыққа тілегінде
Сұлулық іште де бар, сыртта да бар,
Барласаң сабырменен бұл өмірде.

Сұлулық әуестігің, құштарлығың
Болмасын сұлулыққа іштарлығың.
Оятар махаббатқа ынтызарлық
Кенеттен етегіңнен ұстар бір күн

Әсерлі көрінеді сыртқы бейне
Болады сұлулыққа түрткі кейде,
Тәніңе жарасыммен сезіледі,
Сөкілді денедегі ішкі жейде.

Сұлулық көрісте көз алдайды
Болғанмен айтуға сөз ыңғайлы
Болсыншы онандағы жаның сұлу
Жақсылық жамандыққа төзе алмайды.

БҮГІНГІЛЕР

Туғаннан тыным таппай өмір өтер,
Жазмышта жоқ нәрсенің бәрі бекер.
Тірлікте иемденіп жүргендерің
Жылыстап кәрілікте әрмен кетер.

Аңшыдай өзен бойын жағалаған,
Табысын саудагердей бағалаған.
Жүресің өзіңе өзің есеп беріп,
Мұндайға сескенбесе бара ма адам.

Мастанып дүниенің қызығына
Жастанып жастығының қызығына
Қоғамның қордаланған уын жұтып
Біртіндеп бүгінгілер бұзылуда.

ТОЙДА

Адамдар жүзден аса жиналыпты
Тойхана безендірген құдалықты.
Әуелде тамаданың жетегімен
Тойымыз өтіп жатты бірқалыпты.

Сөйледі суырылып небір шешен,
Бұрындар лауазымда болған көсем.
Әлі де арамызда жүр екен ғой,
Шаш алғыш - бас алғыштар қайда десем.

Әркімге кезегімен сөз берілді,
Жасымен жасамысы теңгерілді.
Ішімдік ішке түскен оңдырама,
Желпініп сөйлеушілер өзгерілді.

Білмеді кейбіреулер аялдауды,
Көр-жерді әңгімелеп баяндады.
Құдалар, үй иесі жайына қап,
Мағынасыз болып кетті сөз аумағы.

Төрдегі қалыңдықпен күйеу жігіт,
Шарасыз іренжулі тұрды күліп.
Қонақтар апыр-топыр билеп кетті,
Тамада иесі шықты зыр жүгіріп.

Не керек ширамады той арқауы,
Қанбады бұл дүрмекке ел аңсары.
Оздырып жарты түнді бәтуәсіз,
Әйтеуір әупірімдеп той тарқады.

АРПАЛЫС

Адамзат жалғастырар тіршілігін,
Өткеріп ертегімен бүрсігүнін.
Ортасы қаумалаған жайлы болса,
Сананың қаламайды түршігуін.

Уақытпен есейеді, ескіреді,
Өмірдің жалғандығын кеш біледі.
Тығылып пендешілік жамандықтан,
Тәңірге сыйынады естілері.

Бес саусақ әйткенменен бірдей емес,
Әр күні кедейліктің күңгей емес.
Бір күні өлетінін ескермейтін,
Байларға теріскейің дәнеңе емес.

Үмітпен жақсылықты аңсап іштен,
Әр таңды ә Құдайлап қарсы алыспен.
Заманын ту-талақай дәмін татып,
Желігіп өтеміз-ау арпалыспен.

СӘРБИГЕ

Ғажабы Сәрби деген атың қандай,
Атына затың сәйкес татығандай.
Ортаңа қоғамдағы жұғымдысың,
Мөрленіп жүректерге басылғандай.

Ұшқындап жылы шырай келбетінде,
Адами болмысыңды өрлетуде.
Ағаштай бір орында көктейтұғын,
Ғұмырың салиқалы ержетуде.

Белгілі журналистік шеберлігің,
Бір ісің қаламгерлік өнерлінің.
Өлеңмен өрілуде ағалығым,
Шуақты бола берсін келер күнің!

ДҮНИЕ

Биіктеп аспанда күн күлімдейді,
Не болды жер бетінде білінбейді.
Сиыспай бұл адамзат қауызына,
Дүние жер сілкініп дүрілдейді.

Келісіп мемлекеттер тоғыспады,
Болғанмен арақашық қоныстары.
Сестеніп жұдырығын көрсетеді,
Дайын тұр бір-бірімен соғысқалы.

Өрекпіп өшігуден арыла алмай,
Кектеніп сиысуға ары бармай.
Барады барған сайын қауіп төніп,
Қара жер түбінде бір жарылардай.

Ұрпағы Хауа ананың Абыл, Қабыл,
Солардан өсіп, өндік дамыл-дамыл.
Тегіміз қаныпезер болған екен,
Деймізбе кісі өлтіріп қара жамыл.

Бәрібір мынау әлем өзгереді,
Уақыт ұтылмайды тез келеді.
Жайымпаз бүгіндегі күнакарлар,
Сұралар Алла алдында кез келеді.

АСТА

Бір үстелге он адам,
Үймелесе отырды.
Ақ шапанды молда адам,
Құран-сүре оқыды.
Біреу тұрып шеттегі,
Желдеткішті өшірді.
Кешіккендер қипақтап,
Кешірім сұрап өтінді.
Дұға қылды молдекең,
Жан-жағына алаңдап.
Дастарқанға ұмтылды ел
Бата жасау қараңғап.
Біраздан соң тойынып,
Сөз сөйледі жалаңдап.
Шалқая кеп отырды,
Ас мәзірін тәмамдап.
Ас қайырып болған соң,
Үйіне қайтты қайқайып.
Бірге шықты әйелдер,
Сөмкелері томпайып.
Дастарқанның үстінде,
Тіске басар қалмады,
Асқа келіп аптығып,
Ұмытып кетті Алланы.

СЕСКЕНУ

Әлемнің саяси картасы,
Алдымда жатыр жаюлы.
Жонданып адам арқасы
Ойлайды бәрі баюды.

Европа мен Азия
Жайғасқан құйрық тістесіп.
Қашықтан жатыр Африка,
Топсалы елі мықты есік.

Жерорта теңіз бөліп тұр,
Қызыл теңіз бір жақта.
Айналасы океан
Көнбейтін болар қылжаққа.

АМЕРИКА ӨЗІНШЕ

Бөлек атау секілді.
Су ішінде малтыған,
Сотқар бала секілді.

Канадамен қоңсылас
Астанасы Оттава
АҚШ өзін зор тұтар,
Бой бермейтін сотқа да.

Қараймын да сескенем,
Картадағы әр елге.
Бүгін және ертеңде,
Тыныштық жоқ әлемде.

САҚТЫҚ

Дүние-дүрмек арпалыс,
Сыйып тұр бәрі әлемге.
Сыйыспауда адамзат,
Әртүрлі шайқас әр елде.

Түп атасы пенденің
Бейішке де сыймады.
Қуылып шықты жұмақтан,
Бекем болғай иманы.

Адамды қинап өлтіріп,
Хауа ананы қинады.
Содан бері пенделер,
Тұрақ тауып тұрмады.

Дейміз-дағы жұбанып,
«Тағдыр ісі тәңірдің»
Болымсызға қуанып,
Жеріп шықтық бәрінен.

Жер үстінде қан төгіс
Басталған ба әріден?!
Дүние-дүрмек арпалыс,
Алланың сақта кәрінен.

БҮГІНГІ ӘЛЕМ

Адам аласы ішінде,
Сыртына да шығады.
Ала-құла пішінде, айналаға жұғады.

Бара-бара асқынып
Жайылады жауыздық.
Бірді бірге қас қылып,
Бола алмайды ауыздық.

Содан ба екен ғаламның,
Соғыс оты тұтанды.
Ажал жетпей адамның
Қол-аяғы бұталды.

Шошынып жер сілкінді,
Бүкіл дүние дүрлікті.
Тасынып сулар іркілді.
Қиямет болды біртүрлі.

Тынық мұхит туласа,
Сонда болар ғаламат.
Аунап түссе жер шары,
Артын қысар адамзат.

ҒҰМЫР

Адам болып туған соң
Жер басып жүру бір қызық.
Оятады әйелің
Таңсәріден тұрғызып.

Көшеде кетіп барасың,
Кәндектерді үргізіп.
Әр бағытқа қояды,
Автобусты жүргізіп.

Сығылыса тұрасың
Ызалана ұйлығып,
Сәл кешіксең жұмысқа
Бастық салар қиғылық.
Сөгіс естіп жүресің
Арғы жағы тұңғиық.

Жұмыс басты пендесің,
Тағдырыңа көнгенсің
Өмір сүру оңайма,
Осылайша өлгенсің.

* * *

Көп неге ылғи менің қиял-қайғым
Ойланбай тектен-текке жүре алмаймын.
Жүз кісіні жетекке алмақ түгіл
Бес адамның басын да құра алмаймын.

Болып кетті пенденің көбі қаран,
Заты бөлек, мініскер аты жаяу.
Өзімшілдік жайлады өңеші кең.
Осы біздің қоғамда бір гәп бар-ау.

Сөз бен істің бірлігі болмаған соң,
Ұйыстырар тірлігі онбаған соң.
Әділ патша көреген қазы да жоқ,
Тәңір жазып, басқа бақ қонбаған соң.

Кенжехан РАҚЫШ

Қабанбай батыр көшесі, 32
Тел: 41-11-42, 41-11-70. Факс: 41-09-29.
E-mail: alatau_offset@mail.ru, www.alatau.kz@mail.ru

ПРОЕКТ ЗАКОНА

НОВЫЕ ШТРАФЫ ДЛЯ ВОДИТЕЛЕЙ ХОТЯТ ВВЕСТИ

МИНИСТЕРСТВО ЮСТИЦИИ РК РАЗРАБОТАЛО ПРОЕКТ ЗАКОНА, В РАМКАХ КОТОРОГО, В ЧАСТНОСТИ, ПРЕДЛАГАЕТ ВВЕСТИ НОВЫЕ ШТРАФЫ ДЛЯ АВТОВЛАДЕЛЬЦЕВ. О ТОМ, ЗА ЧТО СОБИРАЮТСЯ НАКАЗЫВАТЬ ВОДИТЕЛЕЙ, ЧИТАЙТЕ В МАТЕРИАЛЕ NUR.KZ.

На портале «Открытые НПА» опубликован проект закона, который вносит изменения и дополнения в Кодекс Республики Казахстан об административных правонарушениях (КоАП РК). Авторы проекта предлагают ужесточить наказания за некоторые правонарушения.

Превышение скорости

Многие поправки в первую очередь коснулись автовладельцев. Например, авторы предложили внести изменения в статью 592 «Превышение установленной скорости движения». Согласно им, предлагается ввести новый штраф за превышение скорости на 80 и более километров в час в размере 40 месячных расчетных показателя (МРП), или 138 тыс. тенге в 2023 году. При повторном нарушении в течение года взыскание будет увеличено до 60 МРП (207 тыс. тенге).

За превышение скорости от 40 до 80 километров в час штраф планируют оставить прежним — 20 МРП (69 тыс. тенге в 2023 году).

Правила перевозки пассажиров и грузов

Другие поправки коснулись статьи 593, которая регулирует правила перевозки пассажиров и грузов. В нее добавили новый пункт, который предусматривает наказание за перевозку пассажиров вне кабины автомобиля. В частности, водителей планируют наказывать, если пассажир во время движения будет открывать двери, высовываться в окно или люк, а также совершать другие похожие действия. За эти нарушения размер штрафа составляет 10 МРП (34 тыс. тенге).

Аналогичное наказание ждет, если пассажир во время движения окажется вне салона автомобиля.

Выезд на встречную полосу

Также авторы добавили новый пункт в статью 596, который вместо лишения водительских прав вводит штраф в размере 30 МРП (103 500 тенге) за выезд на встречную полосу, в том числе сопряженный с разворотом или поворотом, для водителей, к которым лишение специального права не применяется.

Если же из-за выезда на «встречку» были повреждены другие авто или имущество, то поправками предусматривается лишение прав на девять месяцев. Помимо этого авторы проекта предлагают увеличить штраф за нарушение правил проезда железнодорожных переездов — с 10 МРП до 20 МРП (69 тыс. тенге), а при повторном нарушении в течение одного года предусмотрели лишение водительских прав на год.

Проект закона находился на стадии публичного обсуждения до 13 марта. Это значит, что данные поправки еще не вступили в силу, а сам законопроект может претерпеть немало изменений.

НАУРЫЗ

НАУРЫЗ ОБЪЕДИНЯЕТ МНОГИЕ НАРОДЫ МИРА

Согласно источникам, Наурыз – праздник обновления и наступления Нового года по солнечному календарю. Отмечается у многих азиатских народов, в частности у тех, чьи государства в древности были расположены вдоль Великого шелкового пути. Считается, что в этот день природа просыпается, на землю спускается добро и благодать, а никакие злые духи не могут проникнуть в жилище людей. Само слово «наурыз» образовано от двух древнеиранских основ: «ноу» – новый и «роуз» – день. и начало его празднования приходится на 21 марта - первый день нового года по древнеиранскому календарю. Есть также мнения, что в древности тюркские народы тоже отмечали Новый год весной, и это было связано с началом нового хозяйственного цикла. Так или иначе, сегодня праздник Наурыз объединяет многие народы мира, и есть тенденция к его дальнейшему распространению. ЮНЕСКО в 2009 году включила Наурыз в Репрезентативный список нематериального культурного наследия человечества. Празднование и распространение информации о Наурызе поддержала Генеральная Ассамблея ООН в 2010 году, приняв резолюцию под названием «Международный день Навруз». 22 марта, в день весеннего равноденствия, созвездия и звезды после годичного круговорота приходят на точки своего первоначального пребывания и начинают новый путь - круг. Согласно легендам, очень важной является также и ночь перед Наурызом.

По сложившейся доброй традиции, в дни празднования Наурыза готовилось много еды, символизирующей достаток и изобилие. Главным угощением на праздничном дастархане было блюдо "Наурыз коже". Наурыз коже - это ритуальное блюдо, похлебка, включающая в себя семь компонентов: воду, мясо, соль жир, муку, злаки и молоко. Цифра семь сама по себе имеет сакральный характер у казахов. Семь компонентов наурыз коже означали семь элементов жизни.

При советской власти праздник добра и благополучия признав к религиозным, с 1926 года отмечать Наурыз запретили. После долгих 62 года в в 1988 году в Казахской ССР вновь начали праздновать Наурыз. А ещё через три года правительство республики признало Наурыз мейрамы народным торжеством, а в 2001-м внесло в список государственных праздников Казахстана. В современном Казахстане Наурыз празднуют три дня — с 21 по 23 марта.

Несмотря на шесть десятилетий забвения, главные принципы и традиции праздника практически не изменились. Как и прежде, люди желают друг другу добра. В городах и селах организуются уборки парковых зон, облагораживаются общественные места, высаживаются новые деревья.

Айгуль КАСЕНОВА,
судья СМУС Алматинской области.

МЕДИАЦИЯ

СПОСОБ СОДЕЙСТВИЯ ПРИМИРЕНИЮ СТОРОН

Конфликты и споры являются неотъемлемой частью жизни человека в обществе и для их разрешения все чаще люди обращаются в суд. В целях создания для граждан и юридических лиц правовой основы для выбора способа разрешения возникшего спора (конфликта), в том числе и без обращения в соответствующие государственные органы, а также в целях упорядочения деятельности лиц, участвующих в урегулировании конфликтных ситуаций (медиаторов) 28 января 2011 года принят Закон Республики Казахстан "О медиации". С середины XX столетия в мировой практике разрешения конфликтов получила распространение медиация, как альтернативная форма разрешения споров с участием третьей стороны-медиатора, основанная на принципах добровольности участия в процедуре, беспристрастности и нейтральности со стороны медиатора, конфиденциальности, прозрачности, принятия и уважения сторон медиатором и сторонами друг друга. С целью значимости и действенности указанных альтернативных способов урегулирования правовых споров возникает вопрос: какова роль суда в окончании дела путем применения способов примирительных процедур?

Одной из задач подготовки дела к судебному разбирательству, обязательной по каждому делу, является содействие примирению сторон. Так, суд в ходе предварительного судебного заседания определяет характер спорного правоотношения и обстоятельства, способствующие примирению сторон. Конечно, выбор той или иной примирительной процедуры, условий примирения определяется самими сторонами, однако при этом нельзя забывать, что между ними имеется правовой конфликт, который порой не может быть ими решен самостоятельно.

Надо отметить, что судья, осуществляющий примирительные процедуры, при проведении судебной медиации руководствуется нормами, установленными Законом «О медиации» и ГПК. Соглашение об урегулировании спора (конфликта), достигнутое сторонами медиации при проведении примирительных процедур, заключается в письменной форме и подписывается сторонами. При достижении сторонами соглашения об урегулировании спора (конфликта) в порядке судебной медиации судья, в производстве которого находится дело, выносит определение, постановление о его утверждении и прекращении производства по делу.

Марлен КИРГАБАКОВ,
судья Талдыкорганского городского суда.

ПРАВИЛА ТОРГОВЛИ ИЗМЕНИЛИСЬ В КАЗАХСТАНЕ

● ТОРГОВЛЯ

ПРИКАЗОМ МИНТОРГОВЛИ ОТ 15 ФЕВРАЛЯ 2023 ГОДА ВНЕСЕНЫ ИЗМЕНЕНИЯ В НЕКОТОРЫЕ ДОКУМЕНТЫ, СООБЩАЕТ ZAKON.KZ.

В частности, в Правилах внутренней торговли уточняется, что при продаже товаров в торговых сетях и торговых рынках товары отечественного производства должны размещаться в визуально и физически доступных местах (на уровне глаз).

Если деятельность продавца связана с ведением разрешительного и уведомительного порядка, то информация о номере и сроке действия соответствующего документа должна быть размещена при входе в торговый объект или непосредственно на торговом месте, в удобном для ознакомления потребителя, а также об органе, ее выдавшем, на государственном и русском языках.

Также внесены изменения в Правила розничной торговли вне торговых мест путем сетевого маркетинга, общественных распространителей, продажи по почте и другими способами.

Так, уточняется, что оформление заказа производится на бумажном носителе в двух экземплярах или в электронной форме.

При оформлении на бумажном носителе первый экземпляр бланка заказа передается покупателю, второй сохраняется у продавца. Если произведена предварительная оплата, в бланке заказа делается специальная отметка.

При этом указывается, что изменения в заказ вносятся только по согласованию с покупателем. Об отсутствии какого-либо из заказанных товаров продавец информирует покупателя и предлагает ему соответствующую замену или возврат средств в случае проведенной оплаты.

При передаче заказа покупателю выдаются на бумажном носителе или в электронной форме накладная на отпуск товара, а при проведении оплаты наличным способом — чек контрольно-кассовой машины (товарный чек).

Приказ введен в действие с 4 марта 2023 года.

Қабанбай батыр көшесі, 32
Тел: 41-11-42, 41-11-70. Факс: 41-09-29.
E-mail: alatau_offset@mail.ru, www.alatau.kz@mail.ru

МАҚТАНЫШ

БҰРЫМДЫ БАПКЕРЛЕР

ӘЙЕЛ ЗАТЫНЫҢ ЖАРАТЫЛЫСЫ НӘЗІК ДЕГЕНІМІЗБЕН, БҮГІНДЕ ҚАЙСАР ДА, ҚАЙРАТТЫ АРУЛАРЫМЫЗ ҮШІН КЕЗ КЕЛГЕН САЛА ЖАТ ЕМЕС. ТІПТІ БҰРЫМДЫЛАР МЕҢГЕРМЕГЕН МАМАНДЫҚ ЖОҚ ДЕСЕК, АРТЫҚ АЙТҚАНДЫҚ БОЛМАС. СОҢҒЫ ЖЫЛДАРЫ СПОРТ САЛАСЫНДА ДА ҚЫЗДАРДЫҢ ҮЛЕСІ АРТЫП КЕЛЕДІ. ӘЛЕМДЕ ЕҢ КӨП ТАРАҒАН КЕЗ КЕЛГЕН СПОРТ ТҮРІН АЛЫП ҚАРАСАҢЫЗ, БАРЛЫҒЫНДА ДА АРУЛАРДЫ КЕЗІКТІРЕСІЗ.

Әйел затына тән емес дейтін шайбалы хоккей, ауыр атлетика, күрес, регби, бокс, ережесіз жекпе-жек сынды спорт түрлеріне де қыздарымыз «ауыз салып» үлгерді. Десе де қазіргі таңда қыздардың қолы жетпеген бір ғана спорт түрі бар. Ол – грек-рим күресі. Иә, әйелдер де бозкілемде белдеседі, бірақ «қуанышымызға қарай», қыздардың еркін күресі «әйелдер күресі» деп аталып кетті де, грек-рим күресі ескерусіз қалды. Әйтпесе, аруларымыз бұл жерден де табылар еді.

Сондай-ақ кейінгі жылдары әйелдер де бапкерлікке бет бұра бастады. Бұрындары жаттықтырушылық жұмыс тек ерлерге ғана тән мамандық деп есептеліп, бұл салада әйелдерді елестетудің өзі мүмкін емес еді. Бірақ «Заманына қарай – адамы» дегендей, бұл күндері әйелдердің де шәкірт тәрбиелеуге әлеуеті жетіп жатса, неге өз білгенімен бөлісіп, жаттықтырушы болмасқа? Рас, әлемдік спортта әйел жаттықтырушылар бұрыннан болғанымен, тек санаулы спорт түрінде ғана еңбек ететін. Бұл әлемдік үрдіс елімізге де жетіп, бұрымдыларымыз ерлермен қатар қиындығы көп футбол, дзюдо, бокс, теннис, шайбалы хоккей секілді спорт түрлерінен де жаттықтыра бастады.

Мәселен, біраз жыл бұрын футболдан Қазақстан әйелдер құрамасының тізгінін даңқты футболшымыз Рәзия Нүркенова ұстаған еді. Еліміздегі әйелдер футболын жаңа деңгейге көтеруді мақсат еткен жаттықтырушы арманына жете алмай, 2020 жылы әлемді шарпыған індеттің салдарынан дүниеден өтті.

Қарағанды қаласында туған Рәзия Төлеуқызы карьерасын «Қарағанды-Олимп» командасында бастап, ерекше талантымен мамандардың көзіне түсті. Алдымен ол Қазақ КСР құрамасына қабылданып, кейіннен кеңес одағының құрамасында да өнер көрсетті. Кеңес одағы ыдыраған соң Александр Соловьев пен Виталий Шашков сынды бапкерлерінің шақыруымен Ресейдің Самара қаласындағы жергілікті ЦСК ВВС командасында доп тепті. Осы клубта жүріп отандасымыз үш рет Ресей чемпионы атанып, бірнеше мәрте жүлдегерлер қатарынан көрінді.

2000 жылдары карьерасын аяқтағаннан кейін бапкерлікке бет бұрды. Шәкірт тәрбиелеуде жолы болған отандасымыз жаттықтырушылық карьерасында Ресейдің жасөспірімдер және жастар құрамасына 16 ойыншы даярлады. Сонымен қатар бүгінде есімі Ресей жанкүйерлеріне жақсы таныс Валентина Орлова мен Анастасия Поздеевалларға Ресей ұлттық құрамасының жейдесін кигізіп, өзі халықаралық дәрежедегі спорт шебері атанды. 2006-2013 жылдар аралығында Ресейдің жасөспірімдер құрамасын жаттықтырып, тәжірибесін одан әрі шыңдай түсті.

Рәзия Нүркенова бапкерлік қызметте жоғары табысқа қол жеткізуіне ФИФА нұсқаушысы, Нидерланд әйелдер құрамасының бас бапкері, 2010-2013 жылдары Ресей футбол одағында әйелдер құрамаларының техникалық директоры болған Вера Паув маңызды рөл ойнағанын айтады. «*Оның жетекшілігімен еуропалық әйелдер футболының заман талабына сай әдістемелік жаттығулары жөнінде терең білім алып, бапкерлік деңгейімді көтердім»,* деген еді Қазақстан футбол федерациясының баспасөз қызметіне берген бір сұхбатында.

Сондай-ақ саналы ғұмырын спортқа арнап, өміріндегі барлық жетістікті спортпен байланыстыратын тұлғалар көп. Соның бірі – Гүлжан Исанова.

Көпшілік дзюдошы ретінде жақсы танитын Г.Исанова спорттық мансабын аяқтап, бүгінде Қазақстан әйелдер құрамасының жаттықтырушысы ретінде еңбек етіп жүр. Жылдар бойы татамиде жинаған тәжірибесін жас буынның бойына сіңіруді қолға алған.

1983 жылы Шығыс Қазақстан облысы, Зайсан ауданында дүниеге келген Гүлжанның дзюдо спортында бағындырмаған белесі жоқ. Атап айтар болсақ, Азия ойындарының екі дүркін (2006, 2010), Азия чемпионатының үш дүркін қола жүлдегері (2007, 2008, 2011), Қазақстан спартакиадасының жеңімпазы (2008), Азия чемпионы (2009), Азия чемпионатының күміс жүлдегері (2012), Еуропа кубогінің жеңімпазы (2012, Прага), әлемдік Гран-при сериясының алтын жүлдегері (Алматы, Ташкент). Бейжің (2008) және Лондон (2012) Олимпиадаларының және Бразилиядағы әлем чемпионатының қатысушысы (2013). Қазақстан біріншілігінің бірнеше дүркін чемпионы.

«*Спортқа 18 жасымда келдім. Алғашында самбо күресімен айналыса бастадым. Одан кейін колледжде оқып жүргенде менен бір курс жоғары оқитын Қуаныш деген студент «Гүлжан, мен дзюдодан жақсы жаттықтырушыны білемін. Сол кісіге апарайын. Сен дзюдомен айналыс. Сол кісіге бар» деп, үгіттеді де, мені Семей қаласындағы Тұрмыс Халелов ағайдың үйірмесінде дзюдоны бастадым. Бірінші жаттығу күнінен-ақ дзюдо маған өте қатты ұнады. Жаныма жақын болғандықтан бірден дзюдоны таңдадым»*, – дейді бір сұхбатында.

Кейінгі кейіпкеріміздің таңдаған спорт түрі тіпті қызық. Анна Яковлева – кезінде ағылшын аристократтары көше төбелесінің мәдениетті түрі ретінде ойлап тапқан регби спортынан Қазақстан ұлттық әйелдер командасының бас бапкері. Ол 16 жасынан бастап ұлттық құрама сапында ойнап, төрт рет Әлем кубогіне қатысқан. Сондай-ақ регби-7 мен регби-15 түрлері бойынша бірнеше дүркін Азия чемпионы.

Анна бірер жыл бұрын Азиядағы ең үздік ТОП-15 регбишінің қатарынан көрінді. Және де Азия федерациясының регби елшісі болып, Азиядағы әйелдер регбиін дамыту жөніндегі жұмыс тобының қатарына қосылды.

Жас болса да мұхиттың арғы бетінде жергілікті қыз-жігіттерге шайбалы хоккейдің қыр-сырын үйретіп жүрген Бұлбұл Қартанбайдың есімі бүгінде көпшілікке жақсы таныс. Ол еліміздің тарихында тұңғыш рет әйелдер арасындағы Ұлттық хоккей лигасында («NHL») өнер көрсетті. Сондай-ақ АҚШ-тағы жасөспірімдер хоккей клубының бірін жаттықтырып жүр. Атап айтқанда, Нью-Джерси штатындағы «High School» базасында жаттығатын «Princeton Tiger Lilies team 14U AA Black» командасына жетекшілік етеді.

«Қазақстанның 100 жаңа есімі» жобасының жеңімпазы алғашында бокс, күрес түрлерімен шұғылданып, 12 жасында шайба мен таяқты жанына серік еткен. Бұлбұл бес жыл мектеп командасында ойнап жүріп 2017 жылы Алматыда өткен Универсиадаға қатысты. Ерекше талантының арқасында 18 жасында ұлттық құрамаға да шақырту алды.

Бұлбұлдың айтуынша, мұхит асып, Америкаға бару туралы ой оған 16 жасында Словакияда өткен жастар арасындағы әлем чемпионатына жүргенде келеді. Содан бастап жатса да, тұрса де шетел асуға аңсары ауады. Сөйтіп, жүргенде танымал жаттықтырушы Сэми Джо Смолдың көзіне түседі. Бұлбұл ағылшын тілін жетік меңгергендіктен, бір-бірін жақсы түсініп, емен-жарқын тілдеседі. Хоккейші қыздың талантын байқаған жаттықтырушы оны Канадаға шақырыпты.

«Канадада «Calgary Coyote» командасына қосылдым. Алғашында жат елде ойнау қорқынышты еді. Бірақ артқа шегінбеуім қажет екенін түсіндім. Шетел деп келген соң өзіңнің ғана емес, еліңнің намысын қорғауың керек. Басты мақсатым – «NHL»-ге қосылу еді. Канада арқылы Америкаға бардым. 2019 жылы жазды Минессоттада өткіздім. Кейіннен Нью-Йорк, Нью-Джерси командаларының іріктеуінен өттім. 16 тамыз күні маған екі команда хабарласып, келісімшарт ұсынды. Қуанышымда шек болмады», – дейді Бұлбұл.

Қысқы спорт түрлерінің ішінде фристайл-могулдан ел құрамасын жаттықтырып жүрген Елена Круглыхина да аталған спорт түрінде жерлестеріміздің жоғары нәтижеге қол жеткізуіне өз үлесін қосып келеді. Сол жетістіктерінің арқасында ол қатарынан екі мәрте Қазақстанның ең үздік жаттықтырушысы атанып үлгерді. Өздеріңізге мәлім, Круглыхина жаттықтыратын Юлия Галышева 2018 жылы Олимпия ойындарында қола жүлде жеңіп алған болса, 2019 жылы Қазақстан тарихында тұңғыш рет фристайл-могулдан әлем чемпионы атанған еді.

Міне, бұл бапкерлік өнерде бағы жанған санаулы ғана жаттықтырушылардың бір парасы. Көп адамның көзіне көріне бермейтін тәлімгерлік жұмыстың ауыр жүгін арқалап келе жатқан еліміздегі арулардың саны мұнымен түгесілмейді.

Әли БИТӨРЕ
egemen.kz сайтынан алынды.

Қабанбай батыр көшесі, 32
Тел. : 41-11-42, 41-11-70. Факс: 41-09-29.
E-mail: alatau_offset@mail. ru, www. alatau. kz@mail. ru

muftyat.kz

QR-код арқылы Рамазан парақшасына өте аласыздар

Рамазан 2023

Ғижри 1444 жыл

Ораза кестесі

ТАЛДЫҚОРҒАН ҚАЛАСЫ

Рамазан айы	Апта күндері	Наурыз және Сәуір	Таң (Сәресі бітетін уақыты)	Күннің шығуы	Бесін	Екінті	Ақшам (Ауызашар уақыты)	Құптан
1	Бейсенбі	23 Наурыз	05:24	06:42	12:56	17:13	19:05	20:24
2	Жұма	24 Наурыз	05:22	06:40	12:56	17:14	19:06	20:25
3	Сенбі	25 Наурыз	05:20	06:38	12:56	17:15	19:08	20:26
4	Жексенбі	26 Наурыз	05:18	06:37	12:55	17:16	19:09	20:28
5	Дүйсенбі	27 Наурыз	05:16	06:35	12:55	17:17	19:10	20:29
6	Сейсенбі	28 Наурыз	05:14	06:33	12:55	17:18	19:11	20:31
7	Сәрсенбі	29 Наурыз	05:12	06:31	12:54	17:19	19:13	20:32
8	Бейсенбі	30 Наурыз	05:10	06:29	12:54	17:20	19:14	20:34
9	Жұма	31 Наурыз	05:07	06:27	12:54	17:21	19:15	20:35
10	Сенбі	1 Сәуір	05:05	06:25	12:54	17:22	19:17	20:37
11	Жексенбі	2 Сәуір	05:03	06:23	12:53	17:22	19:18	20:38
12	Дүйсенбі	3 Сәуір	05:01	06:22	12:53	17:23	19:19	20:40
13	Сейсенбі	4 Сәуір	04:59	06:20	12:53	17:24	19:20	20:41
14	Сәрсенбі	5 Сәуір	04:57	06:18	12:52	17:25	19:22	20:43
15	Бейсенбі	6 Сәуір	04:55	06:16	12:52	17:26	19:23	20:44
16	Жұма	7 Сәуір	04:53	06:14	12:52	17:27	19:24	20:46
17	Сенбі	8 Сәуір	04:51	06:12	12:52	17:28	19:25	20:47
18	Жексенбі	9 Сәуір	04:49	06:11	12:51	17:29	19:27	20:49
19	Дүйсенбі	10 Сәуір	04:46	06:09	12:51	17:29	19:28	20:50
20	Сейсенбі	11 Сәуір	04:44	06:07	12:51	17:30	19:29	20:52
21	Сәрсенбі	12 Сәуір	04:42	06:05	12:50	17:31	19:30	20:54
22	Бейсенбі	13 Сәуір	04:40	06:03	12:50	17:32	19:32	20:55
23	Жұма	14 Сәуір	04:38	06:02	12:50	17:33	19:33	20:57
24	Сенбі	15 Сәуір	04:36	06:00	12:50	17:34	19:34	20:58
25	Жексенбі	16 Сәуір	04:34	05:58	12:49	17:34	19:36	21:00
26	Дүйсенбі	17 Сәуір	04:32	05:56	12:49	17:35	19:37	21:02
27	Сейсенбі	18 Сәуір	04:30	05:55	12:49	17:36	19:38	21:03
28	Сәрсенбі	19 Сәуір	04:28	05:53	12:49	17:37	19:39	21:05
29	Бейсенбі	20 Сәуір	04:25	05:51	12:49	17:38	19:41	21:07

ЕСКЕРТПЕ:

- 21 СӘУІР – **ОРАЗА АЙТ.**
- СӘУІР АЙЫНЫҢ 17-НЕН 18-НЕ ҚАРАҒАН ТҮН – **ҚАСИЕТТІ ҚАДІР ТҮНІ.**
- ПІТІР САДАҚАСЫ ЖАН БАСЫНА **535 ТЕҢГЕ.**
- **ОРАЗА НИЕТІ:** АЛЛА ТАҒАЛАНЫҢ РАЗЫЛЫҒЫ ҮШІН ТАҢ АТҚАННАН КҮН БАТҚАНҒА ДЕЙІН РАМАЗАН АЙЫНЫҢ ОРАЗАСЫН ҰСТАУҒА НИЕТ ЕТТІМ.
- **АУЫЗАШАР ДҰҒАСЫ:** УА, ЖАРАТҚАН ИЕМ! СЕНІҢ РАЗЫЛЫҒЫҢ ҮШІН ОРАЗА ҰСТАДЫМ, САҒАН ИМАН КЕЛТІРДІМ, САҒАН ТӘУЕКЕЛ ЕТТІМ, СЕН БЕРГЕН РИЗЫҚПЕН АУЫЗ АШТЫМ. УА, КЕШІРІМДІ АЛЛА! МЕНІҢ АЛДЫҢҒЫ ЖӘНЕ КЕЙІНГІ КҮНӘЛАРЫМДЫ КЕШІР!
- САҚТЫҚ ҮШІН СӘРЕСІН **10 МИНУТ** ЕРТЕ ЖАБУ.
- САДАҚАНЫ KASPI.KZ, HALYK HOMEBANK, FORTEBANK, БАНК ЦЕНТРКРЕДИТ, ASTANA-PLAT, BEREKE BANK МОБИЛЬДІ ҚОСЫМШАЛАРЫ ЖӘНЕ ҚАЗПОЧТА АРҚЫЛЫ АУДАРУҒА БОЛАДЫ.

Құрылтайшы "АЛМАТЫ-БОЛАШАҚ" АҚ

Баспахана директоры Бақберген ТҮКІБАЕВ

Бас редактор Айтақын БҰЛҒАҚОВ

Редакция алқасы:
Сарби ӘЙТЕНОВА – редактордың орынбасары
Айдана СМАҒҰЛ – тілші

Кезекші редактор: А. СМАҒҰЛ.

Алатау

Газет Қазақстан Республикасы Мәдениет және ақпарат министрлігінде 2007 жылғы 27 тамызда тіркеліп, № 8639-Г куәлігі берілген.

Газет аптасына бір рет, жұма күні шығады. Жарияланған мақала авторларының пікірлері редакция көзқарасын білдірмейді. Жарнама мен хабарландырулардың мазмұны мен мәтініне жарнама беруші жауапты.

Газет Талдықорған қаласы, Қабанбай батыр көшесі, 32 үйде "Алматы-Болашақ" АҚ филиалы "Офсет" баспаханасында басылады.

Редакция мекенжайы: 040000, Талдықорған қаласы, Қабанбай батыр көшесі, 32-үй, екінші қабат.

Телефондары: 8(7282) 41-11-70, 41-11-42;
E-mail: alatau_offset@mail. ru, www.alatau.kz@mail. ru
Сайты: alatau_gazeti

Газет 07.08.2000 жылдан бастап шығады.

Таралымы 2700
Тапсырыс № 330
Индекс 15534